

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU26

Kommunala frågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om det kommunal-ekonomiska utjämnningssystemet, kommunsektorns långsiktiga finansiering, riktade statsbidrag, aktörer och vinster inom välfärdens verksamheter, kommunala tillsynsavgifter, kommunal redovisning, idéburna aktörer inom välfärdens verksamheter, kompetensförsörjning och kunskapsspridning inom kommunsektorn, förändrade avskrivningsregler och social dumpning. Utskottet hänvisar till befintlig lagstiftning, pågående utredningar och det arbete som redan bedrivs inom området.

Utskottet föreslår också att riksdagen lägger en skrivelse som behandlar Riksrevisionens rapport om generella statsbidrag till handlingarna.

I betänkandet finns det 15 reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

68 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26.

Skrivelse 2025/26:51 Riksrevisionens rapport om generella statsbidrag som stabiliseringspolitiskt instrument.

Ett yrkande i en följdmotion som väckts med anledning av skrivelse 2025/26:51.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Det kommunalekonomiska utjämnningssystemet	7
Kommunsektorns långsiktiga finansiering	10
Riktade statsbidrag	16
Aktörer och vinster inom välfärdens verksamheter	19
Kommunala tillsynsavgifter	25
Kommunal redovisning	27
Idéburna aktörer inom välfärdens verksamheter	29
Kompetensförsörjning och kunskapsspridning inom kommunsektorn	32
Förändrade avskrivningsregler	34
Social dumpning	36
Riksrevisionens rapport om generella statsbidrag som stabiliseringspolitiskt instrument	37
Reservationer	41
1. Det kommunalekonomiska utjämnningssystemet, punkt 1 (S, V)	41
2. Det kommunalekonomiska utjämnningssystemet, punkt 1 (C)	42
3. Kommunsektorns långsiktiga finansiering, punkt 2 (S)	42
4. Kommunsektorns långsiktiga finansiering, punkt 2 (V)	43
5. Kommunsektorns långsiktiga finansiering, punkt 2 (C)	44
6. Kommunsektorns långsiktiga finansiering, punkt 2 (MP)	45
7. Riktade statsbidrag, punkt 3 (V)	46
8. Riktade statsbidrag, punkt 3 (C)	46
9. Aktörer och vinster inom välfärdens verksamheter, punkt 4 (S, MP)	47
10. Aktörer och vinster inom välfärdens verksamheter, punkt 4 (V)	48
11. Idéburna aktörer inom välfärdens verksamheter, punkt 7 (S, MP)	49
12. Idéburna aktörer inom välfärdens verksamheter, punkt 7 (V)	50
13. Kompetensförsörjning och kunskapsspridning inom kommunsektorn, punkt 8 (S)	50
14. Social dumpning, punkt 10 (S, V, MP)	51
15. Skrivelsen, punkt 11 (C)	52
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	53
Skrivelsen	53
Följdmotionen	53
Motioner från allmänna motionstiden 2025/26	53

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Det kommunalekonomiska utjämnningssystemet

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 6,
 2025/26:607 av Lars Isacson m.fl. (S),
 2025/26:665 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S) yrkande 1,
 2025/26:706 av Malin Danielsson m.fl. (L),
 2025/26:1285 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 1–4,
 2025/26:1478 av Hanna Westerén (S),
 2025/26:1786 av Borian Åberg (M),
 2025/26:2398 av Markus Wiechel (SD),
 2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 2,
 2025/26:3456 av Christian Carlsson (KD),
 2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 14 och
 2025/26:3617 av Joar Forssell (L).

Reservation 1 (S, V)

Reservation 2 (C)

2. Kommunsektorns långsiktiga finansiering

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 3,
 2025/26:916 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,
 2025/26:928 av Serkan Köse (S),
 2025/26:1422 av Åsa Karlsson och Helén Pettersson (båda S),
 2025/26:2298 av Zara Leghissa m.fl. (S),
 2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 3,
 2025/26:3282 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 10,
 2025/26:3481 av Patrik Karlson (L),
 2025/26:3522 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 2,
 2025/26:3556 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 76,
 2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 2, 6 och 13,
 2025/26:3582 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 124,
 2025/26:3584 av Mattias Vepsä m.fl. (S) yrkande 2 och
 2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 6.

Reservation 3 (S)

Reservation 4 (V)

Reservation 5 (C)

Reservation 6 (MP)

3. Riktade statsbidrag

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 4,

2025/26:1270 av Niklas Karlsson och Åsa Eriksson (båda S),
2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 47 och
2025/26:3697 av Patrik Karlson (L).

Reservation 7 (V)

Reservation 8 (C)

4. Aktörer och vinster inom välfärdens verksamheter

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:171 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 9,
2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 1,
2025/26:1083 av Markus Kauppinen m.fl. (S) yrkande 3,
2025/26:1482 av Rose-Marie Carlsson m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,
2025/26:1807 av Aida Birinxhiku (S),
2025/26:2083 av Maria Stockhaus m.fl. (M),
2025/26:2777 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 35,
2025/26:2778 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 50,
2025/26:3557 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 3,
2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 3, 4 och 11,
2025/26:3584 av Mattias Vepsä m.fl. (S) yrkande 4 och
2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2.

Reservation 9 (S, MP)

Reservation 10 (V)

5. Kommunala tillsynsavgifter

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:1802 av Jan Ericson (M) och
2025/26:2152 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2.

6. Kommunal redovisning

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:44 av Josef Fransson (SD) och
2025/26:2145 av Sten Bergheden (M).

7. Idéburna aktörer inom välfärdens verksamheter

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 5,
2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 5,
2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 44 och
2025/26:3769 av Lina Nordquist och Malin Danielsson (båda L).

Reservation 11 (S, MP)

Reservation 12 (V)

8. Kompetensförsörjning och kunskapsspridning inom kommunsektorn

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:665 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S) yrkande 2,
2025/26:1288 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2025/26:1719 av Jan Ericson (M) och
2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 7 och 8.

Reservation 13 (S)

9. Förändrade avskrivningsregler

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:917 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) och

2025/26:1847 av Robert Olesen och Monica Haider (båda S).

10. Social dumpning

Riksdagen avslår motion

2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 12.

Reservation 14 (S, V, MP)

11. Skrivelsen

Riksdagen avslår motion

2025/26:3864 av Martin Ådahl m.fl. (C) och

lägger skrivelse 2025/26:51 till handlingarna.

Reservation 15 (C)

Stockholm den 12 mars 2026

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD), Joakim Sandell (S), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Charlotte Quensel (SD), Hans Eklind (KD), Martin Ådahl (C), David Perez (SD), Janine Alm Ericson (MP), Cecilia Rönn (L), Peder Björk (S), Adam Reuterskiöld (M), Patrik Lundqvist (S), Hanna Westerén (S) och Ilona Szatmári Waldau (V).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 68 yrkanden i motioner från den allmänna motionstiden 2025/26. Motionsyrkandena handlar om det kommunalekonomiska utjämnningssystemet, kommunsektorns långsiktiga finansiering, riktade statsbidrag, aktörer och vinster inom välfärdens verksamheter, kommunala tillsynsavgifter, kommunal redovisning, idéburna aktörer inom välfärdens verksamheter, kompetensförsörjning och kunskapsspridning inom kommunsektorn, förändrade avskrivningsregler och social dumpning. Motionsyrkandena finns i bilagan. I betänkandet behandlar utskottet också regeringens skrivelse 2025/26:51 Riksrevisionens rapport om generella statsbidrag som stabiliseringspolitiskt instrument och ett yrkande i en följdmotion som väckts med anledning av den skrivelsen. I betänkandets bilaga finns en förteckning över behandlade förslag.

Utskottets överväganden

Det kommunalekonomiska utjämningsystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om det kommunalekonomiska utjämningsystemet med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 1 (S, V) och 2 (C).

Motionerna

I ett flertal motionsyrkanden föreslås tillkännagivanden till regeringen om det kommunalekonomiska utjämningsystemet.

I partimotion 2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 2 anförs att dagens kommunalekonomiska utjämningsystem inte är byggt för att garantera en fördelning som ger jämlika förutsättningar för välfärdens kärna i alla delar av landet. Motionärerna vill att systemet reformeras och att gleshet beaktas i mycket högre grad än i dag.

I kommittémotion 2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 14 anförs att förutsättningarna för kommuner och regioner att bedriva service och välfärd till sina invånare inte är jämlika. För en mer likvärdig service och välfärd i hela landet vill motionärerna att utjämningsystemet ska vara mer utjämnande än i dag och att systemet ska baseras på utjämningskommitténs förslag.

I kommittémotion 2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 6 anför motionärerna att det kommunalekonomiska utjämningsystemet inte uppfyller sitt mål om att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och regioner i landet att kunna tillhandahålla sina invånare likvärdig service oberoende av kommuninvånarnas inkomster och andra strukturella förhållanden. Motionärerna framhåller att de förslag som presenterades av den parlamentariska kommitté som tillsattes 2022 är långt ifrån tillräckliga för att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för landets kommuner och regioner, men ett tydligt steg i rätt riktning. Motionärerna vill att systemet reformeras i enlighet med utjämningskommitténs förslag.

I motion 2025/26:607 av Lars Isacson m.fl. (S) anför motionärerna att det behövs ett starkare och mer träffsäkert utjämningsystem för att bättre kompensera för de strukturella skillnader som följer av gles befolkning, långa avstånd och åldrande befolkningar. Motionärerna vill att utjämningsystemet stärks för att bättre kompensera för de ökade kostnader som följer av gleshet och socioekonomiska utmaningar.

I motion 2025/26:665 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S) yrkande 1 anför motionärerna att staten behöver ta ett ännu större ansvar än vad man gör i dag för en mer jämlik fördelning av resurser för att tillgodose hela landets behov

av välfärd och i högre utsträckning kompensera för att utjämna skillnader över landet. Större hänsyn behöver också tas till de ökade kostnader som följer av gleshet och svag socioekonomi, men även till utmaningen som finns i ett sviktande skatteunderlag kombinerat med ökad efterfrågan på välfärd.

I motion 2025/26:1478 av Hanna Westerén (S) anføres att Gotlands ö-läge innebär påtagliga fördyringar för regionen, vilket utmanar ambitionen om en jämlik välfärd i hela landet. Motionären konstaterar att ett förslag på en uppdaterad kostnadsutjämning har lämnats till regeringen, men ännu inte överlämnats till riksdagen för beslut. Den föreslagna förändringen skulle medföra en bättre sits för Gotland, men inte heller det nya förslaget tar i något avseende hänsyn till att Gotland är en ö och därmed har behov av särlösningar för i stort sett all välfärd. Motionärerna vill att förutsättningarna ses över för att region Gotland med sitt ö-läge ska kunna ha en hållbar finansiering av välfärdens behov.

I motion 2025/26:2398 av Markus Wiechel (SD) anføres att det kommunal-ekonomiska utjämningssystemet i dag inte är helt oproblematiskt då det bl.a. skapar en orättvis belastning för de ansvarsfulla kommunerna, samtidigt som det kan minska incitamenten för vissa kommuner att förbättra sin ekonomiska styrning, i tron att de ändå får stöd. Motionären vill att systemet ses över och reformeras.

I motion 2025/26:1285 Josefin Malmqvist (M) yrkandena 1–4 anføres att dagens kommunalekonomiska utjämningssystem har olika brister. Motionären anser att regeringen bör överväga en ny översyn av utjämningssystemet så att det inte utjämnar för faktorer som kommuner och regioner kan påverka och att det inte ställer kommuner mot varandra utan i stället låter staten fullt ut stå för utjämningen. Systemet bör även göra det möjligt för staten att dra in hela eller delar av utjämningsbidraget till kommuner som inte tar ansvar för sin ekonomi. Motionären vill också att systemet ska uppmuntra kommuner att föra en politik som leder till fler jobb och lägre bidragsberoende, och inte straffa kommuner med en ökad tillväxt.

I motion 2025/26:1786 av Borian Åberg (M) anføres att det kommunal-ekonomiska utjämningssystemet är ineffektivt, innehåller kontraproduktiva incitament och är konstruerat så att kommunerna mer eller mindre fräntas ansvaret för sina ekonomiska angelägenheter. Motionären vill därför att systemet ses över från grunden.

I motion 2025/26:3456 av Christian Carlsson (KD) anføres att dagens kommunala skatteutjämningssystem skadar väl fungerande tillväxtkommuner i Stockholm. Motionären vill att det kommunala skatteutjämningssystemet ses över i grunden, där också förutsättningarna för en mer regional modell, ett ökat statligt ansvar för utjämningen och främjande av en tillväxtvänlig politik analyseras.

I motion 2025/26:706 av Malin Danielsson m.fl. (L) anføres att Stockholms-regionen är en av de snabbast växande storstadsregionerna i Europa och det ställer stora krav på bl.a. kollektivtrafik, fler bostäder och utvecklad hälso- och sjukvård. Även om det finns stordriftsfördelar i en storstadsregion så finns det

också kostnader för att växa. För att inte hämma tillväxten vill motionärerna att det kommunala inkomst- och utjämningsystemet ska ta hänsyn till dessa kostnader i större utsträckning än i dag.

I motion 2025/26:3617 av Joar Forsell (L) anfördes att det nuvarande kommunala utjämningsystemet inte i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till särskilda kostnader som uppstår eller förstärks i tätbefolkade och urbana miljöer. Motionären vill därför att systemet reformeras för att inkludera urbana kostnadspålagor.

Pågående arbete

Budgetpropositionen för 2026

I budgetpropositionen för 2026 anför regeringen att det kommunalekonomiska utjämningsystemet syftar till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner trots skillnader i skattekraft och opåverkbara strukturella faktorer. För att syftet med utjämningsystemet ska uppnås behöver de beräkningsmodeller och dataunderlag som används vid utjämnning av strukturella kostnadsskillnader med viss regelbundenhet ses över och uppdateras. I juli 2024 överlämnade den parlamentariskt sammansatta Utjämningskommittén sitt betänkande Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50). Regeringen bedömer det som viktigt att utjämningsystemet uppfyller sitt syfte att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner. Samtidigt bedöms det som viktigt att utjämningsystemet inte skapar osunda incitament som riskerar att motverka effektivisering, utveckling och tillväxt. Regeringen avser att under 2026 lämna förslag till riksdagen om ändringar i utjämningsystemet, bl.a. om uppdateringar av kompensation för gles bebyggelsestruktur och svagt befolkningsunderlag.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har behandlat liknande motionsyrkanden tidigare, senast i betänkande 2024/25:FiU26. I betänkandet konstaterade utskottet att den parlamentariskt sammansatta Utjämningskommittén nyligen lämnat sitt betänkande Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn. Utskottet ville avvakta regeringens beredning innan ytterligare åtgärds vidtogs och avstyrkte samtliga motionsyrkanden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att det är viktigt att utjämningsystemet uppfyller sitt syfte med att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner och att det inte skapar osunda incitament som riskerar att motverka effektivisering, utveckling och tillväxt. Utskottet noterar att regeringen avser att under 2026 lämna förslag till riksdagen om ändringar

i utjämningssystemet och vill avvakta regeringens förslag innan ytterligare åtgärder vidtas. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Kommunsektorns långsiktiga finansiering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kommunsektorns långsiktiga finansiering med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 3 (S), 4 (V), 5 (C) och 6 (MP).

Motionerna

I ett flertal motionsyrkanden föreslås tillkännagivanden till regeringen om att stärka kommunsektorns finansiering.

I partimotion 2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 3 anför att dagens utformning av den kommunala fastighetsavgiften missgynnar många landsbygdskommuner och deras förutsättningar att utvecklas. Motionärerna vill att fastighetsavgiften reformeras så att den får en annan regional profil.

I kommittémotion 2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 2, 6 och 13 anför motionärerna att det ekonomiska läget och regeringens ovilja att prioritera välfärden slår hårt mot välfärdens verksamheter. Motionärerna vill att regeringen tar ansvar för finansieringen av välfärden och kommunernas och regionernas långsiktiga planeringsförutsättningar genom att införa en s.k. bottenplatta för välfärden där statsbidragen till kommunsektorn årligen räknas upp med inflationen, och att regeringen låter utreda möjligheten att värdesäkra statsbidragen i takt med kostnadsdrivande faktorer. Motionärerna anser också att staten måste skapa bättre förutsättningar för kommunerna och regionerna att klara välfärden i tider av kris eller djupa lågkonjunkturer och att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på en garantimodell för kommunernas och regionernas intäkter så att välfärdens finansiering är tryggad inför kommande kriser. Den gröna omställningen och nyindustrialiseringen bedöms vidare vara en viktig för Sveriges framtida konkurrenskraft, och motionärerna vill därför att kommunsektorn ges förutsättningar att klara den omställningen, bl.a. genom ett tillväxtpaket med statliga krediter.

I kommittémotion 2025/26:3556 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 76 anför att kommunerna behöver ha tydliga förutsättningar för att kunna rusta sin beredskap när det gäller kriser, olyckor och säkerhetshot. Enligt motionärerna tar kommunerna i dag ett allt större ansvar för både förebyggande arbete och krishantering. För att kommunerna ska få rimliga möjligheter att göra det vill motionärerna att kommunerna kompenseras för inflation och en ökad kostnadsnivå och därmed ges rätt förutsättningar för att rusta sin beredskap.

I kommittémotion 2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 6 anför att lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete behöver

följas upp och att det behöver säkerställas att alla kommuner ges tillräcklig finansiering för att klara det brottsförebyggande arbetet.

I kommittémotion 2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 3 anføres att kommunernas och regionernas kostnader ökar varje år som en följd av den demografiska utvecklingen och pris- och löneutvecklingen. De generella statsbidragen är inte indexerade för att följa kostnadsutvecklingen, vilket innebär att verksamheterna ständigt måste anpassas till det rådande kostnadsläget i stället för till medborgarnas behov. Motionärerna vill därför att de generella statsbidragen indexeras utifrån förändrade priser och löner i kommunsektorns samt demografiska förändringar.

I kommittémotion 2025/26:3582 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 124 anføres att lagstiftningen bör ändras så att fastighetsskatten tillfaller kommunernas budget direkt för att på sätt skapa större förutsägbarhet för kommunerna.

I kommittémotion 2025/26:3282 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 10 anføres att många av de kommuner och regioner som berörs av den gröna omställningen med en snabb befolkningstillväxt står inför stora utmaningar. De tar ett stort ansvar men också stora risker när samhällen omvandlas i snabb takt. Motionärerna vill därför att staten tar ett större ansvar i form av statliga stöd och garantier för kommuner som möjliggör stora industrietableringar genom stora bostads- och infrastrukturinvesteringar

I kommittémotion 2025/26:3522 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 2 anføres att med dagens ekonomiska styrning av välfärden minskar statens reella bidrag till välfärden automatiskt i takt med inflationen. Motionärerna vill se ett system där de generella statsbidragen till kommunerna och regionerna ökar med kostnadsökningarna. Det skulle enligt motionärerna ge kommunsektorn förutsättningar att planera sina verksamheter mer långsiktigt och över tid stärka kvaliteten i välfärden.

I motion 2025/26:916 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 1 och 2 anføres att staten bör ta ett större ansvar för den gröna omställningen genom att införa ett s.k. kommunkliv med bl.a. riktade statsbidrag, statliga kreditgarantier och gröna krediter.

I motion 2025/26:928 av Serkan Köse (S) anføres att statens bör överväga en modell som tydliggör statens roll när det gäller befolkningstillväxt kopplad till nationellt viktiga etableringar, så att kommuner som bidrar till hela Sveriges tillväxt inte riskerar att halka efter ekonomiskt.

I motion 2025/26:1422 av Åsa Karlsson och Helén Pettersson (båda S) anføres att statens finansiering av välfärden behöver bli mer transparent och tillförlitlig. Motionärerna anser därför att de generella statsbidragen borde indexeras. Ett motsvarande yrkande finns också i motion 2025/26:2298 av Zara Leghissa m.fl. (S).

I motion 2025/26:3584 av Mattias Vepsä m.fl. (S) yrkande 2 anføres att staten underfinansierar den kommunala och regionala välfärden. Motionärerna vill att staten ska ta ett större ansvar än i dag för välfärdens finansiering bl.a. genom att indexera statsbidragen.

I motion 2025/26:3481 av Patrik Karlson (L) anføres att många kommuner saknar egna verktyg för att säkra en långsiktigt hållbar ekonomi och är beroende av statliga bidrag och det kommunala utjämningssystemet samtidigt som många landsbygdskommuner brottas med små eller krympande skattebaser. Motionären vill därför att regeringen utreder möjligheten att inrätta fler kommunaliserade skattebaser för att minska deras beroende av statligt stöd och kommunal skatteutjämning.

Bakgrund

Svensk finanspolitik 2024

I Svensk finanspolitik – Finanspolitiska rådets rapport 2024 redovisar rådet sin syn på indexering av statsbidrag. Enligt rådet är frågan om indexering kopplad till både kommunsektorns varaktiga finansiering och variationer över konjunkturcykeln. Huvudargumentet för att indexera statsbidragen för kommunsektorns varaktiga finansiering är att det skulle ge ett ökat stöd till kommunsektorn. Rådets beräkningar visar att statsbidragen har ökat i ungefär samma takt som de skulle ha gjort om de indexerats med priser, löner och demografi de senaste 15–20 åren. Rådet anser att det inte är realistiskt att tänka sig ett system där indexering helt ersätter de årliga besluten om statsbidrag. Däremot anser rådet att en indexering skulle kunna höja startpunkten på diskussionerna om statsbidrag. Rådet framhåller att överväganden om statsbidragen är en del av prioriteringarna i en samlad budgetprocess som tillåter regeringen att väga statsbidragen mot andra åtgärder och inför varje budget bedöma hur stora bidrag som är lämpliga. Samtidigt anser rådet att kommunernas planeringsförutsättningar och tydligheten kring statsbidragen behöver förbättras. Rådet anser att det borde vara möjligt att lämna tidigare besked om statsbidragen.

Pågående arbete

Budgetpropositionen för 2025

I budgetpropositionen för 2025 anför regeringen att kommunsektorns ekonomiska förutsättningar i hög grad påverkas av skatteunderlagets utveckling, som i sin tur påverkas av hur mycket människor arbetar. Regeringen menar därför att den politik som förs för en återupprättad arbetslinje och ett förbättrat näringslivsklimat har stor betydelse för kommunsektorns ekonomiska förutsättningar. För 2023 och 2024 föreslog regeringen permanenta höjningar av nivån på de generella statsbidragen och den anser att detta har skapat goda planeringsförutsättningar för kommunerna och regionerna.

Regeringen avser också att fortsätta arbeta med att främja försöksverksamhet i kommunsektorn som kan leda till ökad effektivitet.

Vidare konstateras att regionernas ekonomi har försämrats de senaste åren och regeringen ser ett behov av att stödja regionerna i vidtagandet av åtgärder

för att hantera strukturella förändringar, stärka effektiviteten och förbättra situationen inom hälso- och sjukvården. Regeringen avser därför att inrätta en tillfällig effektivitetsdelegation och en särskild granskningsfunktion med uppdrag att utvärdera och granska regionernas ekonomiska situation. Utskottet behandlade budgetpropositionen för 2025 utgiftsområde 25 i betänkande 2024/25:FiU3. Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2024/25:121).

Budgetpropositionen för 2026

I budgetpropositionen för 2026 anför regeringen att den förstärkning av kommunsektorns ekonomi som förväntades under 2025 antas fortsätta under 2026, främst till följd av att konjunkturläget förbättras med ökade skatteinkomster och något långsammare kostnadsutveckling. Det demografiskt betingade kostnadstrycket för kommuner och regioner väntas öka, men ökningstakten förväntas sammantaget ligga på lägre nivåer än under de senaste 10–20 åren, en följd av en förväntad lägre befolkningstillväxt och minskning av antalet barn. En grupp som bedöms öka kraftigt är personer som är 80 år och äldre. Enligt regeringen ställer det krav på kommuner och regioner att ställa om och anpassa verksamheter.

Kommunerna bedöms ha utmaningar när det gäller en minskande och åldrande befolkning, ekonomi, personal- och kompetensförsörjning och större nödvändiga investeringar. Samtidigt måste de hantera nya uppgifter som t.ex. att bygga ut det civila försvaret, genomföra nödvändiga klimatanpassningar och förebygga brott. Regeringens bedömning är att fler mindre kommuner behöver stärka sin kapacitet för att utföra sitt uppdrag på kort och lång sikt. Kommunernas strukturella förutsättningar bedöms också skilja sig åt. Regeringen avser att fortsätta det arbete som initierades under 2025 för att långsiktigt stärka effektiviteten och kapaciteten i kommunsektorn. Utskottet behandlade budgetpropositionen för 2026 inom utgiftsområde 25 i betänkande 2025/26:FiU3. Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag, och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2025/26:134).

Effektivitetsdelegationen

I december 2024 inrättade regeringen en effektivitetsdelegation vars uppgift är att stödja strukturella förändringar, stärka effektiviteten och förbättra situationen inom hälso- och sjukvården. Delegationen består med analyser, föreslår åtgärder som kan öka verksamheternas effektivitet och sprider goda exempel. Delegationen har även ansvar för ett tillfälligt statsbidrag. I budgetpropositionen för 2025 föreslog regeringen att statsbidraget skulle uppgå till 250 miljoner kronor per år under 2025–2030, sammanlagt 1,5 miljarder kronor. Stöd kan sökas av en region eller regioner i samverkan. När delegationen fördelar bidrag ska den prioritera sådana ansökningar som bedöms ge störst effektivitet genom omstrukturerings- eller effektiviserings-

åtgärder i verksamheten och dess administration. Utskottet behandlade budgetpropositionen för 2025 inom utgiftsområde 25 i betänkande 2024/25:FiU3. Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag, och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2024/25:121).

Regiongranskningsfunktion

I januari 2025 inrättade regeringen en regiongranskningsfunktion med fokus på ändamålsenligt resursutnyttjande, kostnadseffektivitet och effektiviseringspotential. Funktionen inrättades på Ekonomistyrningsverket (ESV) med det huvudsakliga uppdraget att granska regionernas ekonomiska situation. Myndigheten ska bl.a. publicera en fördjupad granskning av hur regionernas administration utvecklas och vilken påverkan det har på verksamheternas effektivitet. I uppdraget ingår också att göra en fördjupad jämförelse av effektiviteten och produktiviteten i verksamheter som bedrivs av privata utförare respektive i egen regi. Myndigheten ska årligen, under perioden 2025–2028, publicera en rapport om regionernas enskilda och samlade ekonomiska situation. Utskottet behandlade budgetpropositionen för 2025 inom utgiftsområde 25 i betänkande 2024/25:FiU3. Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag, och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2024/25:121).

Mindre kommuners kapacitet

I april 2025 beslutade regeringen att ge Kammarkollegiet i uppdrag att betala ut högst 1,5 miljoner kronor till vardera av samverkanskonstellationerna Region 10 och Dalslandssamverkan för arbete med kapacitetsanalyser. Syftet var att stärka kommunernas förmåga att utföra sina uppdrag gentemot medborgarna och möta de utmaningar som samhällsutvecklingen innebär samt att öka kunskapen om hur den kommunala kapaciteten utvecklas. Ett utökat samarbete mellan kommuner bedöms kunna effektivisera verksamheten, förbättra välfärdstjänsterna och öka medborgarnytan. Resultatet av arbetet ska redovisas senast den 1 juni 2026.

Strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i norra Sverige

I juni 2024 beslutade regeringen om en samlad strategi för att stärka utvecklingen i norra Sverige – Strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län (KN2024/01434). Regeringens bedömning är att nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen måste gå i takt och att kommunernas kapacitet att hantera utvecklingen är viktig. De kommuner i norra Sverige som har stora företagsetableringar och företagsexpansioner tar i dag betydande risker för att möjliggöra hela Sveriges klimatomställning. Regeringen bedömer det som viktigt att den statliga styrningen inte skapar hinder för, utan stöder, kommunernas anpassning till nya förutsättningar, effektivisering och användning av nya arbetssätt. Den

statliga styrningen behöver vidare ge kommuner goda planeringsföresättningar, främja långsiktighet och skapa utrymme för lokal anpassning. Mot den bakgrunden avser regeringen att undersöka hur staten kan underlätta för kommuner att växa och bidra till regional utveckling.

Regelförenklingar och försöksverksamhet ska stödja kommuner med stora industrietableringar

I maj 2025 publicerade regeringen ett pressmeddelande om regelförenklingar och försöksverksamhet som ska stödja kommuner med stora industrietableringar. Genom regelförenklingar avser regeringen att stärka kommunernas förmåga att hantera stora industrietableringar och den gröna omställningen. Lagar och regler ska enligt regeringen inte få bli ett hinder för innovation och tillväxt, varför regeringen har beslutat att ge Statskontoret i uppdrag att analysera och föreslå regelförenklingar och försöksverksamheter.

Kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra aktörer uppmanas att lämna förslag på förbättrade regler och försöksverksamheter till Statskontoret. Myndigheten ska sedan arbeta vidare med de förslag som bedöms vara genomförbara och som förväntas ge störst nytta. Statskontoret ska slutligen lämna förslag till regeringen om vilka regelförenklingar och försöksverksamheter som bör tas vidare. Förslagen ska ha nödvändiga författningsförslag i de fall de förutsätter beslut av riksdagen.

Satsningen anknyter till regeringens samlade strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län, där försöksverksamhet i den offentliga sektorn är ett utpekad område. Statskontoret ska löpande lämna rapporter med förslag till regeringen. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2026.

En statlig garanti för kommuners och regioners intäkter

I september 2021 överlämnade utredningen om en effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner sitt betänkande En god kommunal hushållning (SOU 2021:75) till regeringen. I betänkandet lämnades bl.a. förslag om en statlig garanti för att förhindra snabba och kraftiga neddragningar i kommuner och regioner vid en djupare konjunkturedgång. I maj 2023 lämnade regeringen proposition 2022/23:119 Effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner till riksdagen. I propositionen lämnades vissa förslag från betänkandet. När det gäller förslaget om en statlig garanti anfördes att det bereds vidare inom Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2025 i de delar som gäller utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner anför regeringen att flera åtgärder har vidtagits med anledning av förslagen i betänkandet En god kommunal hushållning, bl.a. ändringar i kommunallagen när det gäller resultatreserver. Regeringen anför också att den inte avser att gå vidare med övriga förslag. Utskottet behandlade

budgetpropositionen för 2025 i de delar som avser utgiftsområde 25 i betänkande 2024/25:FiU3. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag, och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2024/25:121).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har behandlat liknande motionsyrkanden tidigare, senast i betänkande 2024/25:FiU26 Kommunala frågor. I betänkandet noterade utskottet bl.a. det arbete som pågår för att öka effektiviteten inom kommunsektorn samt den strategi som regeringen beslutat om när det gäller nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen och vikten av att kommunerna kan hantera den utvecklingen. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att det inte fanns skäl att vidta ytterligare åtgärder och avstyrkte därför samtliga aktuella motionsyrkanden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar det arbete som regeringen bedriver för att få fler i arbete och för att förbättra näringslivets klimat som bedöms ha en stor betydelse för kommunsektorns ekonomiska förutsättningar. Utskottet noterar också det arbete som pågår för att öka effektiviteten inom kommunsektorn samt den strategi som regeringen nyligen beslutat om när det gäller nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen och vikten av att kommunerna kan hantera den utvecklingen. Vidare noterar utskottet arbetet med regelförenklingar för att stärka kommunernas förmåga att hantera stora industrietableringar och den gröna omställningen. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte nu finns skäl att vidta ytterligare åtgärder och avstyrker därför samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Riktade statsbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om riktade statsbidrag med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 7 (V) och 8 (C).

Motionerna

I ett flertal motionsyrkanden föreslås tillkännagivanden till regeringen om att omvandla riktade statsbidrag till generella statsbidrag för kommunsektorn.

I partimotion 2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 47 anfördes att riktade statsbidrag måste sökas, administreras och återrapporteras från varje kommun eller region som vill ta del av dem. Riktade bidrag kräver resurser som mindre kommuner sällan har, vilket i värsta fall medför att de

inte kan ta del av stöden. Motionärerna vill därför att riktade statsbidrag omvandlas till generella utan ansökningsprocess och återrapporteringskrav, inledningsvis för kommuner med färre än 30 000 invånare.

I kommittémotion 2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 4 anfördes att riktade statsbidrag tränger undan prioriteringar och minskar kommunernas och regionernas möjligheter att styra sina verksamheter långsiktigt och strategiskt. Motionärerna vill därför att regeringen undersöker möjligheten att omvandla riktade statsbidrag till generella statsbidrag för kommunsektorn.

I motion 2025/26:1270 av Niklas Karlsson och Åsa Eriksson (båda S) anfördes att den ökade omfattningen av riktade statsbidrag medför att inriktningen och prioriteringarna inom kommunernas verksamheter i allt högre utsträckning styrs av de riktade bidragen i stället för kommunernas egna behov och politiska avvägningar. Motionärerna vill därför att det införs en statsbidragsprincip som ska ge vägledning vid införandet av riktade statsbidrag. Motionärerna anser vidare att det finns anledning för staten att i ökad utsträckning ge statsbidrag i form av generella bidrag för att stärka kommunernas framtida kapacitet att klara sina åtaganden, upprätthålla nationell likvärdighet i välfärdsuppdraget och stärka det kommunala självstyret.

I motion 2025/26:3697 av Patrik Karlson (L) anfördes vikten av varaktiga generella resurser till kommuner och regioner. Motionären vill därför att en statsbidragsreform genomförs som på sikt omvandlar riktade statsbidrag till generella bidrag.

Pågående arbete

Budgetpropositionen för 2025

Av budgetpropositionen för 2025 framgår att regeringens inriktning är att minska antalet riktade statsbidrag och kontinuerligt arbeta med att utveckla och förbättra styrningen genom riktade bidrag för att de ska vara effektiva och skapa största möjliga nytta. Det bedöms som viktigt att riktade bidrag når ut till kommuner, regioner och enskilda utförare på det sätt som regeringen avser.

Statsbidragsportal

I juni 2025 beslutade regeringen att ge Ekonomistyrningsverket och Statskontoret i uppdrag att inrätta en statsbidragsportal för att minska den administrativa bördan för kommuner och regioner. Statsbidragsportalen ska göra det enklare för kommuner och regioner att hitta, bevaka och söka bidrag. Portalen ska inrättas senast den 31 mars 2026.

Statens styrning med statsbidrag till kommuner och regioner 2024

I oktober 2024 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att för åren 2024–2026 översiktligt redovisa uppgifter om samtliga statsbidrag till kommuner och

regioner för att ge regeringen ett samlat underlag för att följa bidragens utveckling och ge en helhetsbild av statens finansiering av kommunsektorn. I juni 2025 publicerade Statskontoret rapporten Statens styrning med statsbidrag till kommuner och regioner 2024. I rapporten identifierar Statskontoret totalt 163 riktade statsbidrag och 23 kostnadsersättningar under 2024, vilket är det lägsta antalet sedan 2018.

Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn

I juli 2024 överlämnade den parlamentariskt sammansatta Utjämningskommittén sitt betänkande Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50). Kommittén hade i uppdrag att förutom att göra en bred översyn av det kommunalekonomiska utjämningsssystemet se över vilka av dagens riktade statsbidrag som skulle kunna inordnas i det generella bidraget till kommunsektorn. I betänkandet lämnar utredningen förslag på principer för när statens användning av riktade statsbidrag kan anses vara berättigad i styrningen av kommunsektorn samt kriterier för hur de riktade bidragen ska vara utformade för att minska den problematik som de bedöms ge upphov till. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har behandlat liknande motionsyrkanden tidigare, senast i betänkande 2024/25:FiU26 Kommunala frågor. Utskottet noterade att regeringen arbetar för att minska antalet riktade statsbidrag och att utveckla och förbättra styrningen genom riktade bidrag för att de ska vara effektiva och skapa största möjliga nytta. Utskottet noterade också att Utjämningskommittén nyligen hade lämnat sitt betänkande med bl.a. förslag på principer för när statens användning av riktade statsbidrag kan anses vara berättigad i styrningen av kommunsektorn samt kriterier för hur de riktade bidragen ska vara utformade för att minska den problematik som de bedöms ge upphov till. Utskottet ville invänta beredningen av betänkandet innan eventuella åtgärder vidtas och avstyrkte därför samtliga motionsyrkanden.

Utskottets ställningstagande

Liksom tidigare noterar utskottet att regeringen arbetar för att minska antalet riktade statsbidrag och att utveckla och förbättra styrningen genom riktade bidrag för att de ska vara effektiva och skapa största möjliga nytta. Utskottet noterar också att regeringen inrättat en statsbidragsportal för att minska den administrativa bördan för kommuner och regioner. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte nu finns skäl att vidta ytterligare åtgärder och avstyrker därför motionsyrkandena.

Aktörer och vinster inom välfärdens verksamheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om aktörer och vinster inom välfärdens verksamheter med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 9 (S, MP) och 10 (V).

Motionerna

I ett flertal motionsyrkanden föreslås tillkännagivanden till regeringen om aktörer och vinster inom välfärdens verksamheter.

I partimotion 2025/26:2777 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 35 anfördes att de kriminella gängens största inkomstkälla inte längre är narkotika utan välfärdsbrott. De driver vårdcentraler, sköter vaccinationer, tar hand om unga i riskzon och finansieras till stor del genom offentliga medel. För att få ordning på situationen vill motionärerna att regeringen snarast återkommer till riksdagen med förslag om en treårig stopplag för nyetablering av företag i sektorerna vård, skola och omsorg.

I kommittémotion 2025/26:3557 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 3 anfördes att välfärdsbrottsligheten omsätter flera miljarder kronor varje år. Motionärerna konstaterar att artificiell intelligens (AI) har kapacitet att analysera och identifiera fusk, felaktigheter och oegentligheter i en annars näst intill oöverskådlig mängd data. Motionärerna vill därför att regeringen utökar användningen av AI-teknologi och ny teknologi i kampen mot välfärdsbrottslighet. Ett liknande yrkande finns också i motion 2025/26:1807 av Aida Birinxhiku (S).

I kommittémotion 2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 3, 4 och 11 anfördes att privatiseringar och marknadsexperiment har kostat dyrbara skattepengar, ökat ojämlikheten inom sjukvården och spätt på segregationen inom skolan. Motionärerna konstaterar att finansieringen av välfärden har urholkats samtidigt som den har genomgått en världsunik marknadsiering. Pengar som är avsedda för skolan har använts för lyxkonsumtion eller flyttats ut ur landet, och HVB-hem drivs av kriminella och används för att finansiera organiserad brottslighet. Motionärerna vill att regeringen arbetar för att kraftigt minska andelen vinstdrivande verksamheter, inför vinststopp för verksamheter som bedriver förskola, skola och sfi samt utvecklar icke-vinstdrivande alternativ till de marknads- och valmodeller som införts inom offentlig sektor. Motionärerna vill också att regeringen tillsätter en bred välfärdsutredning för att ta fram konkreta förslag på hur den demokratiska kontrollen över välfärden kan återtas och läckaget av resurser därifrån kan stoppas samt ta fram förslag på hur en ny lag för behovsstyrd etableringsrätt kan ersätta lagen om valfrihet. Vidare vill motionärerna att regeringen stramar upp lagar och regler för att förhindra att välfärdens

verksamheter utnyttjas av kriminella, och att regeringen tillsätter en utredning som ser över alla möjligheter att stoppa välfärdsbrottslighet.

I kommittémotion 2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2 anfördes att marknadsmodeller har dränerat vården och omsorgen på resurser samtidigt som oseriösa och kriminella aktörer har berikat sig via skattemedel. Motionärerna vill att den demokratiska kontrollen över välfärden ska tas tillbaka. Möjligheten till kontroll och sanktioner behöver förstärkas och offentlighetsprincipen ska vara en självklarhet i alla verksamheter som finansieras med skattemedel. Grundprincipen inom svensk sjukvård är att man ska få vård efter behov, och förekomsten av vinstintressen leder sjukvården i fel riktning. Motionärerna vill därför att en välfärdsutredning ska tillsättas för att ta fram konkreta förslag på hur den demokratiska kontrollen över välfärden kan återtas.

I kommittémotion 2025/26:171 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 9 anfördes att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att stoppa privata vinster i välfärden. Motionärerna vill att välfärden ska vara en fristad från vinstjakt som bedrivs på bekostnad av äldres rätt till en trygg och jämlik omsorg och att vård- och omsorgspersonalens arbetsmiljö och arbetsvillkor värnas. Motionärerna framhåller också att privatiseringen av välfärden är en anledning till välfärdens underfinansiering, eftersom resurser som är avsedda för verksamheten i stället går till privata företagsvinster och till att administrera upphandlingar och avtal med privata utförare. I kommittémotion 2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 1 finns ett motsvarande förslag om att regeringen bör avskaffa möjligheten att ta ut vinst ur välfärdens verksamheter samt att regeringen bör utveckla alternativ till de marknads- och valmodeller som införts inom den offentliga sektorn. Ett liknande förslag finns också i kommittémotion 2025/26:2778 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 50 där motionärerna anför att ett flertal reformer bör genomföras för att verksamheter inom välfärden ska avkriminaliseras. Motionärerna vill bl.a. se ett stopp för privat vinstdriven välfärd att etablera sig eller köpa verksamheter inom särskilt känsliga verksamhetsområden. Motionärerna anser därför att det bör införas ett omedelbart stopp för att starta nya vinstdrivna företag inom särskilt utpekade delar av välfärden, t.ex. HVB-hem, personlig assistans och avhopparverksamhet. Förbudet ska även omfatta köp av befintlig verksamhet inom dessa områden. Vidare bör det offentliga få möjligheter att omedelbart ta över verksamheter med koppling till kriminalitet, och all vinstdriven verksamhet inom särskilt känsliga områden bör återtas i offentlig regi eller av idéburna aktörer.

I motion 2025/26:1083 av Markus Kauppinen m.fl. (S) yrkande 3 anfördes att vinstintresset har fått en alltmer dominerande roll inom samhällsbärande verksamheter, med negativa konsekvenser för kvalitet, tillgänglighet och likvärdighet. Motionärerna vill att staten ska ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden genom att minska andelen vinstdrivande verksamheter kraftigt. Välfärd ska fördelas efter behov och ett nytt kommunalt

etableringsstopp bör införas för nya vinstdrivande skolor, tills ett nytt regelverk är på plats som garanterar likvärdighet och transparens.

I motion 2025/26:1482 av Rose-Marie Carlsson m.fl. (S) yrkandena 1 och 2 anförs att vinstdrivande aktörer inom välfärdens områden riskerar att urholka legitimiteten för skattesystemet och välfärdsmodellen som helhet. Motionärerna vill därför att regeringen ska verka för att skattepengar som är avsedda för välfärd ska gå till välfärd och inte till privata vinster samt se över möjligheten att utvärdera och utveckla alternativ till de marknads- och valmodeller som blivit norm inom den offentliga sektorn.

I motion 2025/26:3584 av Mattias Vepsä m.fl. (S) yrkande 4 anförs att det förekommer ett utbrett marknadskaos i skolan, omsorgen, sjukvården och kollektivtrafiken. Motionärerna vill att den fria etableringsrätten inom skattefinansierade verksamheter såsom skola och vård avskaffas. Det bedöms som nödvändigt för att återta kontrollen över kvaliteten och säkerställa att alla verksamheter styrs av behov och inte av marknadsintressen.

I motion 2025/26:2083 av Maria Stockhaus m.fl. (M) anförs att den fristående/privata sektorn inom välfärden behöver bra och långsiktiga villkor som är likvärdiga med de villkor som offentliga utförare har för att säkerställa likvärdighet och hög kvalitet för den som nyttjar välfärden oavsett vem som driver den. Motionärerna vill därför att regeringen vidtar ytterligare åtgärder för att säkerställa att villkoren är likvärdiga för samtliga utförare.

Bakgrund

Den fria etableringsrätten

I Sverige regleras den fria etableringsrätten främst genom

- **regeringsformen (RF):** Enligt 2 kap. 17 § RF garanteras näringsfriheten, vilket innebär att var och en har rätt att bedriva näringsverksamhet. Denna rätt kan begränsas genom lag, t.ex. för att skydda allmänna intressen och samhällsintressen.
- **sektorsspecifik lagstiftning:** Vissa branscher har särskilda regler som påverkar etableringsrätten, t.ex. hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), som reglerar etablering inom vårdsektorn.
- **EU-rätten:** Sverige är som medlem i EU bundet av EU:s regler om fri rörlighet för personer, varor, tjänster och kapital. Den fria etableringsrätten är en central del av EU:s inre marknad och ger EU-medborgare rätt att starta företag eller arbeta i andra medlemsländer på samma villkor som landets egna medborgare. Etableringsrätten kan emellertid begränsas genom lagstiftning, t.ex. för att skydda konsumenter, miljön eller den allmänna säkerheten. Sådana begränsningar måste dock vara proportionerliga och tydligt motiverade.

Etableringsrätt för skattefinansierad verksamhet

I Sverige är etableringsrätten i vissa fall begränsad för skattefinansierad verksamhet. Den är reglerad genom lagstiftning och prövningsprocesser för att säkerställa bl.a. kvalitet och resursanvändning. Privata aktörer kan delta, men det kräver oftast avtal, tillstånd eller uppfyllelse av särskilda krav. Inom hälso- och sjukvården är etableringsrätten reglerad. Enligt lagen om valfrihetssystem (LOV) har privata aktörer rätt att etablera sig och erbjuda vårdtjänster om de uppfyller kraven i valfrihetssystemet. Etableringsrätten är också reglerad när det gäller äldreomsorg och personlig assistans, där privata aktörer måste uppfylla krav enligt t.ex. socialtjänstlagen (2001:453). Kommuner och regioner beslutar ofta om vilka privata aktörer som får bedriva verksamhet genom upphandling enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) eller LOV. Även inom den skattefinansierade skolsektorn regleras etablering av privata aktörer. Enligt skollagen (2010:800) kan fristående skolor etableras om de godkänns av Skolinspektionen. Godkännandet kräver att verksamheten bl.a. uppfyller vissa kvalitets- och tillgänglighetskrav.

Lagen om valfrihetssystem

Enligt 1 kap. 2 § lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) ska den upphandlande myndigheten behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt. Den upphandlande myndigheten ska följa principerna om öppenhet, ömsesidigt erkännande och proportionalitet när den tillämpar valfrihetssystem. Enligt lagen ska godkända leverantörer ha samma villkor. Det gäller såväl kvalitetskrav som ersättningsbelopp.

Pågående arbete

Skärpta villkor för friskolesektorn

I april 2025 överlämnade Utredningen om vinst i skolan delbetänkandet Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37). I betänkandet lämnas bl.a. förslag om värdeöverföringsförbud i vissa situationer. Det handlar om förbud som hindrar enskilda huvudmän från att dela ut vinst från verksamhet i fristående skolor, förskolor eller fritidshem. Det begränsar också möjligheten för huvudmännen att göra andra typer av värdeöverföringar från dessa verksamheter. De tidsbegränsade värdeöverföringsförbuden innebär en begränsning av vilka värdeöverföringar som de enskilda huvudmännen får göra under den tid de gäller. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Skärpta villkor för friskolesektorn – ytterligare förslag

I januari 2026 överlämnade Utredningen om vinst i skolan sitt slutbetänkande Skärpta villkor för friskolesektorn – ytterligare förslag (SOU 2025:123). I betänkandet lämnas ett flertal förslag som syftar till att enskilda huvudmän som bedriver skola eller förskola ska ha rätt incitament till regelefterlevnad

och förmåga att bedriva en långsiktig och högkvalitativ verksamhet för barn och elever. Utredningen bedömer att förslagen kommer att ge positiva effekter både på samhällsnivå och för enskilda barn och elever. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Offentlighetsprincipen med lättnadsregler för mindre enskilda huvudmän i skolväsendet

I januari 2026 beslutade regeringen om lagrådsremissen Offentlighetsprincipen med lättnadsregler för mindre enskilda huvudmän i skolväsendet. I remissen lämnas förslag på olika lagändringar som innebär att offentlighetsprincipen införs hos enskilda huvudmän i skolväsendet. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner

I januari 2026 beslutade regeringen om en lagrådsremiss i vilken det föreslås att det i kommunallagen (2017:725) ska förtydligas att kommun- eller regionstyrelsens uppsiktsplikt även omfattar övriga nämnders kontroll och uppföljning av kommunala angelägenheter som lämnats över till privata utförare. Som skäl för förslagen anges att regeringen vill förbättra kontrollen och uppföljningen av privata utförare inom kommuner och regioner, säkerställa att offentliga medel används ansvarsfullt och motverka oseriösa aktörer. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Förbättrade förutsättningar för kommuner att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

I januari 2026 beslutade regeringen om en lagrådsremiss i vilken det föreslås att kommuners utbetalningar av ekonomiska förmåner och ekonomiska stöd till enskilda personer ska kunna bli föremål för Utbetalningsmyndighetens dataanalys och granskning. Bland annat föreslås att kommuner ska vara skyldiga att lämna sådana uppgifter som behövs för myndighetens dataanalyser och urval. Kommuner föreslås även vara skyldiga att vid behov lämna de kompletterande uppgifter som behövs vid en fördjupad granskning. Det föreslås vidare att Utbetalningsmyndigheten ska underrätta den kommun som har beslutat om utbetalningen när en sådan granskning inleds och avslutats samt om resultatet av granskningen. Utbetalningsmyndighetens granskning ska utgöra ett komplement till kommuners kontrollverksamhet. Förslagen syftar till att förbättra förutsättningarna för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och förhindra ekonomisk brottslighet. Lagändringarna om att kommuners utbetalningar ska kunna bli föremål för Utbetalningsmyndighetens dataanalys och granskning föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. Lagändringarna som innebär att det blir obligatoriskt för kommuner att även utan en begäran från Utbetalningsmyndigheten

regelbundet lämna uppgifter som behövs för myndighetens dataanalys och urval föreslås träda i kraft den 1 juli 2029.

Förenklad leverantörskontroll vid upphandling

I februari 2026 beslutade regeringen om en lagrådsremiss i vilken det föreslås att det inrättas ett system för samordnad registerkontroll som ska tillämpas vid upphandling och användning av valfrihetssystem. Genom systemet ska det bl.a. vara möjligt för upphandlande myndigheter och enheter att kontrollera om det finns skäl för uteslutning av en leverantör till följd av brott, obetalda skatter och socialförsäkringsavgifter samt med anledning av vissa kvalificerade ekonomiska svårigheter (t.ex. konkurs). En sådan leverantörskontroll ska kunna begäras både i samband med tilldelning av kontrakt och vid uppföljning av avtal. Det föreslås också att bestämmelserna om uteslutning av leverantörer i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU) i huvudsak även ska gälla vid uteslutning av sökande enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV). En upphandlande myndighet ska därmed, med ett fåtal undantag, få utesluta en sökande på de direktivstyrda uteslutningsgrunder som följer av LOU. Ändringarna innebär att grunderna för när en leverantör kan uteslutas inte kommer att skilja sig åt beroende av om den aktuella tjänsten upphandlas eller tillhandahålls i ett valfrihetssystem. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Stärka tillgången till data och utvecklingen av AI

I januari 2026 beslutade regeringen att ge Myndigheten för digital förvaltning (Digg) i uppdrag att lämna förslag på hur relevanta aktörer som delar data och utvecklar AI bör organisera sig för att öka förmågan hos bl.a. myndigheter, kommuner och regioner att tillgängliggöra data på ett enkelt och säkert sätt. Uppdraget är en del av genomförandet av regeringens digitaliseringsstrategi 2025–2030.

Nya verktyg för stärkt konkurrens i privat och offentlig verksamhet

I februari 2026 beslutade regeringen om en lagrådsremiss i vilken det lämnas förslag till ändringar som syftar till att förbättra konkurrensen i offentlig och privat verksamhet. En välfungerande konkurrens bedöms vara en viktig förutsättning för att skapa produktivitet, ökad tillväxt, ekonomiskt välbefinnande och konkurrenskraft. Genom ändringar i konkurrenslagen ges Konkurrensverket möjlighet att utreda och vidta åtgärder mot företag för att undanröja hinder mot en effektiv konkurrens på en eller flera marknader. Därutöver föreslår regeringen en ny lag om offentlig säljverksamhet. Den nya regleringen är avsedd att skydda privata företag från de ojämlika villkor som uppstår när offentliga och privata aktörer agerar på samma marknad. Regeringen föreslår att reglerna ska träda i kraft den 1 augusti 2026, med undantag för bestämmelserna om utvärdering och särredovisning som föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har behandlat liknande motionsyrkanden tidigare, senast i betänkande 2024/25:FiU26 Kommunala frågor. Utskottet konstaterade att etableringsrätten i Sverige i vissa fall är begränsad för skattefinansierad verksamhet. Den är reglerad genom lagstiftning och prövningsprocesser för att säkerställa kvalitet och resursanvändning. Privata aktörer kan delta men det kräver oftast avtal, tillstånd eller uppfyllelse av särskilda krav. Utskottet noterade också att det pågår en utredning med uppdrag att bl.a. föreslå en utvidgad ägar- och ledningsprövning, vissa vinstutdelningsförbud eller annan vinstutdelningsbegränsning och skärpta sanktioner samt att regeringen avser att lämna en proposition till riksdagen om uteslutningsgrunder i valfrihetssystem och rättsligt stöd för behandling av personuppgifter vid uppföljning av avtal. Utskottet konstaterade att det pågår ett omfattande arbete för att förbättra kommunernas och regionernas kontroll och uppföljning av privata utförare i syfte att motverka välfärdsbrottslighet, oseriösa aktörer och korruption. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att det inte fanns skäl att vidta ytterligare åtgärder och avstyrkte därför samtliga motionsyrkanden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar liksom tidigare att etableringsrätten i Sverige i vissa fall är begränsad för skattefinansierad verksamhet. Den är reglerad genom lagstiftning och prövningsprocesser, bl.a. för att säkerställa kvalitet och resursanvändning. Privata aktörer kan delta men det kräver oftast avtal, tillstånd eller uppfyllelse av särskilda krav. Utskottet noterar vidare att utredningen om vinst i skolan nyligen lämnat sitt slutbetänkande med förslag som syftar till att enskilda huvudmän som bedriver skola eller förskola ska ha rätt incitament till regelefterlevnad och förmåga att bedriva en långsiktig och högkvalitativ verksamhet för barn och elever. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet konstaterar att det pågår ett omfattande arbete för att förbättra kommunernas och regionernas kontroll och uppföljning av privata utförare i syfte att motverka välfärdsbrottslighet, oseriösa aktörer och korruption. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte nu finns skäl att vidta ytterligare åtgärder och avstyrker därför samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Kommunala tillsynsavgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kommunala tillsynsavgifter med hänvisning till pågående arbete.

Motionerna

I tre motionsyrkanden föreslås tillkännagivanden till regeringen om kommunala tillsynsavgifter.

I motion 2025/26:1802 av Jan Ericson (M) anförs att det, trots regeringens initiativ till många regelförenklingar för företag och enskilda individer, finns mycket kvar att förenkla. Ett problem är att mycket höga avgifter för olika offentliga tjänster försvaras med att man bara tar ut "självkostnadspris". Motionären vill därför se en ökad tydlighet när det gäller kommunala och statliga taxor och avgifter.

I motion 2025/26:2152 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2 anförs att det inte är rimligt att generella belopp för tillsyn tas ut oavsett om det har gjorts någon kontroll eller inte. Motionären vill därför att regeringen ser till att efterhandsdebitering av tillsynsavgifter blir huvudregel och att möjligheten för ökad användning av egenkontroll ses över.

Bakgrund

Kommunala tillsynsuppgifter

Sveriges Kommuner och Regioner framhåller att kommunerna utövar tillsyn över ett flertal samhällsområden, t.ex. livsmedel, miljöskydd och räddningstjänst. De kommunala tillsynsuppgifterna följer av lagstiftning inom dessa olika områden. Kommunerna kan vanligtvis själva bestämma nivån på tillsynsavgifterna utifrån vad kommunallagen reglerar. Enligt 2 kap. 6 § kommunallagen får inte avgiftsintäkterna vara högre än vad som svarar mot kommunens kostnader för den tjänst som tillhandahålls (självkostnadsprincipen). Kommunen måste även beakta den s.k. likställighetsprincipen, dvs. att medlemmarna i kommunen ska behandlas lika om det inte finns sakliga skäl för något annat (2 kap. 3 §).

Pågående arbete

En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft

I juni 2025 överlämnade Utredningen om förenkling och finansiering av kontrollorganisationen i livsmedelskedjan sitt slutbetänkande En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft (SOU 2025:64). I betänkandet lämnas förslag om organisering, finansiering, samverkan, råd och stöd i kontroll av bl.a. livsmedel. I betänkandet föreslås också bl.a. att kontrollorganisationen centraliseras, att mer kontroll ska finansieras av skattemedel, anpassningar för vissa mikroföretag samt ökad samverkan mellan kontrollmyndigheter. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden, senast i betänkandet 2024/25:FiU26 Kommunal fråga. I betänkandet framhöll utskottet att det pågår en utredning som har i uppdrag att göra en översyn av kontrollorganisationen och finansieringen av kontroller i livsmedelskedjan för att stärka konkurrenskraften och skapa en mer effektiv kontrollstruktur som säkerställer likvärdiga konkurrensvillkor och förenklar för företagen. Utskottet ville invänta utredningens resultat innan eventuella ytterligare åtgärder övervägdes och avstyrkte därför samtliga motionsyrkanden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill liksom tidigare invänta beredningen av betänkandet från Utredningen om förenkling och finansiering av kontrollorganisationen i livsmedelskedjan innan eventuella ytterligare åtgärder övervägs och avstyrker därför samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Kommunal redovisning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kommunal redovisning med hänvisning till befintliga rekommendationer på området.

Motionerna

I två motionsyrkanden föreslås tillkännagivanden till regeringen om utformningen av kommunernas budgetar.

I motion 2025/26:44 av Josef Fransson (SD) anförts att det är svårt att jämföra olika kommuners siffror eftersom budgetar och ekonomisk redovisning kan ställas upp och presenteras på olika sätt. Motionären vill därför att regeringen utreder hur utformningen av kommunernas budgetar kan regleras för att öka transparensen och möjligheten till granskning, vilket också bedöms kunna minska risken för bl.a. brott, korruption och slöseri.

I motion 2025/26:2145 av Sten Bergheden (M) anförts att det är viktigt att våra skattepengar används på ett så bra sätt som möjligt och att skattebetalare med enkelhet kan få reda på hur utgifterna har fördelats mellan den lagstadgade och den mer frivilliga verksamheten i kommunerna. Motionären vill därför att regeringen ser över möjligheten att ställa krav på att kommunerna redovisar tydligare i årsredovisningen hur utgifterna har fördelats mellan den lagstadgade och den frivilliga verksamheten.

Bakgrund

Lagen om kommunal bokföring och redovisning

Enligt lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning ska en årsredovisning innehålla en driftsredovisning och en investeringsredovisning. Det framgår av de rekommendationer som Rådet för kommunal redovisning (RKR-R14) lämnar till kommunerna att driftsredovisningen ska utformas så att utfallen kan stämmas av mot fullmäktiges budget. Redovisningen bör vidare upprättas så att den dels tillgodoser fullmäktiges behov av uppföljning och ansvarsprövning av styrelser och nämnder, dels tillgodoser externa intressenters behov av information om hur resurserna fördelas och förbrukas av verksamheterna.

En ändamålsenlig kommunal bokföring och redovisning

Under våren 2018 behandlade utskottet regeringens proposition 2017/18:149 En ändamålsenlig kommunal bokföring och redovisning. I propositionen lämnades förslag om en ny lag om kommunal bokföring och redovisning för att skapa en tydligare ram för redovisningen och en bättre struktur för de som ska tillämpa lagen. Bland annat föreslogs att drifts- och investeringsredovisningen skulle utgöra självständiga delar i årsredovisningen i stället för att som tidigare ingå i förvaltningsberättelsen. Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag, och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2017/18:FiU42, rskr. 2017/18:285). Den nya lagen och lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2019.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har behandlat liknande motionsyrkanden tidigare, senast i betänkandet 2024/25:FiU26 Kommunala frågor. I betänkandet framhöll utskottet de rekommendationer som Rådet för kommunal redovisning lämnar till kommunerna om att redovisningen ska upprättas så att den tillgodoser dels fullmäktiges behov av uppföljning och ansvarsprövning av styrelser och nämnder, dels externa intressenters behov av information om hur verksamheterna fördelar och förbrukar resurserna. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att det inte fanns skäl att överväga ytterligare åtgärder och avstyrkte därför motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill liksom tidigare framhålla de rekommendationer som Rådet för kommunal redovisning lämnar till kommunerna om att redovisningen ska upprättas så att den tillgodoser dels fullmäktiges behov av uppföljning och ansvarsprövning av styrelser och nämnder, dels externa intressenters behov av information om hur verksamheterna fördelar och förbrukar resurserna. Mot

den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl att överväga ytterligare åtgärder och avstyrker därför de aktuella motionsyrkandena.

Idéburens aktörer inom välfärdens verksamheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om idéburna aktörer inom välfärdens områden med hänvisning till befintlig lagstiftning och pågående arbete.

Jämför reservation 11 (S, MP) och 12 (V).

Motionerna

I tre motionsyrkanden föreslås tillkännagivanden till regeringen om att främja utvecklingen av idéburna aktörer inom välfärdens verksamheter.

I kommittémotion 2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 5 anfördes vikten av att fler idéburna aktörer verkar inom välfärdens verksamheter. Motionärerna vill därför att regeringen fortsätter att främja utvecklingen av idéburen verksamhet. Ett liknande förslag finns också i kommittémotion 2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 44.

I kommittémotion 2025/26:322 yrkande 5 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) anfördes att idéburna aktörer inom välfärden ska värnas. Motionärerna är kritiska till lagen om valfrihetssystem (LOV) och vill att lagen ändras så att det framgår att de grundläggande principer som följer av EUF-fördraget inte gäller för valfrihetssystem som saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse.

I motion 2025/26:3769 av Lina Nordqvist och Malin Danielsson (båda L) anfördes att det finns färre idéburna verksamheter i Sverige än i många andra länder. De idéburna verksamheterna bedöms behöva bättre förutsättningar för att kunna verka långsiktigt. Motionärerna vill därför att det görs en översyn för att ge idéburna verksamheter goda förutsättningar att verka.

Bakgrund

Idéburen välfärd

I mars 2022 lämnade regeringen proposition 2021/22:135 Idéburen välfärd till riksdagen. I propositionen lämnar regeringen förslag om att bl.a. införa en bestämmelse i lagen (2008:962) om valfrihetssystem som gör det möjligt för upphandlande myndigheter att reservera rätten att få delta i ett valfrihetssystem till idéburna organisationer. Skälet är att öka möjligheterna för idéburna organisationer att tillhandahålla offentligt finansierade välfärdstjänster. Förslagen i propositionen bygger på de förslag som lämnades av Utredningen om idéburna aktörer i välfärden i betänkandet Idéburen välfärd (SOU 2019:56). Utredningen föreslog bl.a. att upphandlande myndigheter skulle få göra

undantag från EUF-fördragets principer när det gäller valfrihetssystem som saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse. Regeringen ansåg till skillnad från utredningen att det inte fanns skäl att i lagen göra ett sådant undantag. Regeringen instämde i det som bl.a. Konkurrensverket framfört om att ett generellt undantag från de EU-rättsliga principerna om bl.a. likabehandling och icke-diskriminering riskerar att skapa ett utrymme för godtycke vid tilldelning och uppföljning av kontrakt, vilket skulle medföra risker för bl.a. korruption. Syftet med den föreslagna ändringen är enligt utredningen att göra det möjligt för upphandlande myndigheter att i högre grad beakta idéburna organisationers särart. Det kan dock enligt regeringen inte utgöra skäl för ett generellt undantag från principerna, även om ett sådant utrymme finns när det gäller valfrihetssystem som saknar ett gränsöverskridande intresse. Regeringen framhåller också att förvaltningslagens bestämmelser om t.ex. handläggning och jävsbestämmelser inte gäller för ärenden enligt LOV (1 kap. 3 § LOV). Ett undantag skulle därför innebära en risk för att grundläggande rättssäkerhetskrav inte kan upprätthållas vid handläggningen av valfrihetssystem. Ett undantag från de aktuella unionsrättsliga principerna bör därför enligt regeringen inte införas. Propositionen behandlades av finansutskottet i betänkande 2021/22:FiU28 Idéburen välfärd. Utskottet ställde sig delvis bakom regeringens förslag. När det gäller lagförslaget om att upphandlande myndigheter ska ges möjlighet att reservera rätten att delta i ett valfrihetssystem till idéburna organisationer ansåg utskottet att det riskerade att leda till att regioner exkluderar redan etablerade och väl fungerande vårdvalsalternativ. Utskottet föreslog därför att primärvården skulle undantas i den föreslagna ändringen i lagen om valfrihetssystem. I övrigt ställde sig utskottet bakom regeringens förslag om att införa en ny lag om registrering av idéburna organisationer och om ändringar i lagen om offentlig upphandling. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag och lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2023 (rskr. 2021/22:349).

Pågående arbete

Kunskapen om idéburna organisationers roll på arbetsmarknaden ska stärkas

I ett pressmeddelande från januari 2026 meddelar regeringen att den gett Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) i uppdrag att ta fram en rapport om hur den idéburna sektorn bidrar till sysselsättning och påverkar arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen ska vidare redovisa hur myndigheten samverkar med den idéburna sektorn. Regeringen konstaterar att idéburna organisationer bidrar till välfärd, demokrati och social innovation, men att deras potential inte nyttjas fullt ut. Regeringen konstaterar vidare att idéburna organisationer spelar en viktig roll i samhället, särskilt inom välfärd, demokrati och social innovation. Deras innovationskraft och kompetens skulle enligt regeringen kunna utnyttjas bättre. Regeringen vill

tydliggöra de idéburna organisationernas betydelse för arbetsmarknaden och hur de bidrar till sysselsättning.

Stöd till kommuner och idéburna aktörer när det gäller upphandling av skyddat boende

I regleringsbrevet för 2026 fick Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att fortsätta uppdraget med att ta fram en vägledning och genomföra utbildnings- och rådgivningsinsatser till kommuner och idéburna aktörer för att underlätta tillämpningen av upphandlingsregler när kommunerna anskaffar tjänsten skyddat boende från sådana aktörer. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 mars 2027.

Stöd för socialtjänstens omställning

I januari 2025 fick Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att genomföra insatser till stöd för socialtjänstens omställning för att öka kommunernas kunskap om hur idéburna aktörers mervärde kan tas till vara för att tillhandahålla socialtjänstinsatser av god kvalitet (S2024/00196, S2025/00116). Dialog ska främjas för att identifiera åtgärder som kan göra det mer attraktivt för idéburna aktörer att delta i upphandlingar och valfrihetssystem. Insatser ska genomföras för att öka kommunernas kunskap om hur mål om en ökad andel idéburna aktörer kan inkluderas i den strategiska styrningen av inköpsarbetet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har behandlat liknande motionsyrkanden tidigare, senast i betänkande 2024/25:FiU26 Kommunala frågor. I betänkandet noterade utskottet att riksdagen nyligen beslutat om lagändringar för att öka möjligheterna för idéburna organisationer att tillhandahålla offentligt finansierade välfärdstjänster. Utskottet noterade också att det pågår arbete för att vid behov lämna förslag på ytterligare åtgärder för att underlätta för idéburna aktörer att delta i offentlig upphandling. Utskottet ansåg inte att det fanns skäl att i lagen göra ett undantag från principerna i EUF-fördraget för valfrihetssystem som saknar gränsöverskridande intresse. Mot den bakgrunden avstyrkte utskottet samtliga motionsyrkanden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar liksom tidigare att riksdagen nyligen beslutat om lagändringar för att öka möjligheterna för idéburna organisationer att tillhandahålla offentligt finansierade välfärdstjänster. Utskottet noterar också det arbete som pågår för att ytterligare stärka de idéburna aktörernas roll inom välfärdens områden. Vidare anser utskottet att det fortfarande inte finns skäl att i lagen göra ett undantag från principerna i EUF-fördraget för valfrihetssystem som saknar gränsöverskridande intresse. Liksom tidigare anser utskottet att ett

generellt undantag från de EU-rättsliga principerna om bl.a. likabehandling och icke-diskriminering riskerar att skapa ett godtycke vid tilldelning och uppföljning av kontrakt, vilket skulle medföra risker för bl.a. korruption. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Kompetensförsörjning och kunskapsspridning inom kommunsektorn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kompetensförsörjning och kunskapsspridning inom kommunsektorn med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 13 (S).

Motionerna

I ett flertal motionsyrkanden föreslås tillkännagivanden till regeringen om kompetensförsörjning och kunskapsspridning inom kommunsektorn.

I kommittémotion 2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 7 och 8 anför att många kommuner kämpar med otillräckliga resurser, svårigheter att hitta personal med rätt kompetens och att hantera de specialkompetenser som varje kommun behöver för att klara sina åtaganden. Motionärerna vill därför att regeringen prioriterar insatser för att säkra kompetensförsörjningen och att det införs ett kompetenscentrum för specialkompetens som kommunerna kan avropa vid behov.

I motion 2025/26:665 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S) yrkande 2 anför att bemanningen och kompetensförsörjningen inom välfärden utgör en allt större utmaning för kommunerna inom skola, vård och omsorg. Motionärerna vill därför att regeringen ser över hur bemanningen inom välfärden kan stärkas.

I motion 2025/26:1288 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) anför att kommuner och regioner många gånger står inför likvärdiga situationer att hantera och liknande frågeställningar att lösa. Motionären vill därför att regeringen undersöker möjligheten att bygga en nationell bank av förebilder och framgångsprojekt för att förenkla möjligheten att utbyta erfarenheter av funktionella lösningar och kompetenshöjande insatser mellan kommuner och regioner.

I motion 2025/26:1719 av Jan Ericson (M) anför att det har skett en kraftig ökning av utköp av chefer och annan personal inom kommuner och regioner. Dessa utköp omfattar stora belopp och betraktas som kostsamma för kommuner och regioner. Motionären vill därför att regeringen arbetar för att motverka kommuner och regioners alltmer omfattande utköp av medarbetare.

Bakgrund

Det kommunala självstyret

Sverige har en lång tradition av kommunal självstyrelse. Kommunerna ges genom självstyrelsen stor frihet att själva besluta över sin verksamhetsform och över verksamhetens innehåll. Kommunerna har därmed ett stort eget ansvar för hur de organiserar sin verksamhet inklusive personalpolitik och arbetsgivarfrågor. Den kommunala självstyrelsen garanteras genom bestämmelser i regeringsformen. I 1 kap. 1 § anges att den svenska folkstyrelsen förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och genom kommunal självstyrelse. Av 14 kap. 2 § framgår principen om kommunal självstyrelse: att kommunerna sköter lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund. En inskränkning i den kommunala självstyrelsen bör enligt 14 kap. 3 § inte gå längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har gett upphov till den.

Pågående arbete

Kommunens kvalitet i korthet

Sedan 2006 driver Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) det nationella projektet Kommunens kvalitet i korthet, som omfattar ca 180 kommuner. Inom projektet utmanar kommunerna sig själva genom att ta fram och jämföra resultat för att lära av varandra och utveckla verksamheterna. Det grundläggande syftet har sedan starten varit att ta fram ett kunskapsmaterial som stärker de förtroendevalda i att styra mot resultat och i dialogen med medborgarna. Inom ramen för projektet sprider SKR också kännedom om framgångsrika arbeten och erfarenheter som finns i kommunerna.

Rådet för främjande av kommunala analyser

Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) är en ideell förening med uppgift att stödja kommuner och regioner i arbetet med uppföljning, jämförelser och analys. Föreningen främjar jämförelser mellan kommuner och mellan regioner, ger analysstöd och utbildningar samt tillhandahåller statistik i databasen Kolada, som innehåller nyckeltal för kommuner och regioner och för de verksamheter de bedriver. RKA är ett samarbete mellan staten och SKR.

Budgetpropositionen för 2026

I budgetpropositionen för 2026 anför regeringen att många kommuner, särskilt befolkningsmässigt mindre kommuner, har utmaningar när det gäller en minskande och åldrande befolkning, ekonomi samt kompetensförsörjning. Regeringen har därför gett Kammarkollegiet i uppdrag att betala ut högst 1,5 miljoner kronor till vardera av samverkanskonstellationerna Region 10 och Dalslandssamverkan för arbete med kapacitetsanalyser (Fi2025/00819) i syfte

att stärka kommunernas förmåga att utföra sina uppdrag gentemot medborgarna och att möta de utmaningar som samhällsutvecklingen innebär samt att öka kunskapen, både inom staten och i kommunerna, om hur den kommunala kapaciteten utvecklas. Resultatet av arbetet ska redovisas senast den 1 juni 2026.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har behandlat liknande motionsyrkanden tidigare, senast i betänkande 2024/25:FiU26 Kommunala frågor. I betänkandet noterade utskottet det arbete som pågår inom kommunsektorn med att jämföra resultat för att lära av varandra och utveckla verksamheterna. Utskottet noterade också att regeringen då beredde förslag om försöksverksamheter i kommuner och regioner och om att stärka kommunernas kapacitet att hantera det kommunala uppdraget och därmed upprätthålla och utveckla en god kommunal service i hela landet. Utskottet ville invänta beredningarna av dessa förslag innan eventuella ytterligare åtgärder övervägdes och avstyrkte därför samtliga motionsyrkanden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar det arbete som pågår inom kommunsektorn med att jämföra resultat för att lära av varandra och utveckla verksamheterna. Utskottet noterar också det arbete som pågår med kapacitetsanalyser för att stärka kommunernas förmåga att utföra sina uppdrag gentemot medborgarna och möta de utmaningar som samhällsutvecklingen innebär. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl att vidta eventuella ytterligare åtgärder och avstyrker samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Förändrade avskrivningsregler

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förändrade avskrivningsregler med hänvisning till befintliga lagstiftning.

Motionerna

I två motionsyrkanden föreslås tillkännagivanden till regeringen om kommunernas avskrivningsregler.

I motion 2025/26:917 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) anfördes att regeringen bör se över möjligheten att ändra avskrivningsreglerna för kommunerna så att den samhällsomvandling som sker i Gällivare och Kiruna, till följd av LKAB:s gruvbrytning, kan genomföras utan att kommunerna tvingas till nedskärningar i sin kärnverksamhet.

I motion 2025/26:1847 av Robert Olesen och Monica Haider (båda S) anfördes att Sveriges regioner står inför stora investeringar när det gäller vårdens lokaler och infrastruktur. Enligt nuvarande regelverk ska investeringar i byggnader ofta skrivas av på 25–30 år, trots att fastigheten har längre faktisk livslängd, vilket innebär att stora kostnader ska tas upp i regionernas resultatredovisning på kort tid. För att inte begränsa regionernas investeringsutrymme och försvåra långsiktig planering vill motionärerna att regeringen ser över statens ansvar för utveckling av vårdfastigheter och i fråga om avskrivningsregler så att de bättre speglar byggnadernas faktiska livslängd.

Bakgrund

Lagen om kommunal bokföring och redovisning

Enligt 7 kap. 3 § första stycket lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) ska anläggningstillgångar med begränsad nyttjandeperiod skrivas av systematiskt över denna period.

Rådet för kommunal redovisning (RKR) är normgivande organ inom kommunal redovisning och har till uppgift att utveckla god redovisningssed enligt LKBR. RKR definierar avskrivning som en systematisk fördelning av en tillgångs avskrivningsbara belopp över dess nyttjandeperiod. Tillgång definieras vidare som en resurs som kontrolleras till följd av inträffade händelser och som förväntas ge ekonomiska fördelar eller servicepotential, och nyttjandeperiod definieras som den tid under vilken en tillgång förväntas bli nyttjad för sitt ändamål. Enligt RKR:s rekommendationer och vägledningar baseras tillgångens avskrivningsperiod på dess tekniska och ekonomiska livslängd. (Källa: Rådet för kommunal redovisning, RKR R4 Materiella anläggningstillgångar.)

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att befintliga avskrivningsregler, enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning och de rekommendationer och vägledning som ges av RKR, innebär att tillgångens avskrivningsperiod ska baseras på tillgångens tekniska och ekonomiska livslängd och att det torde spegla byggnadens faktiska livslängd på ett bra sätt. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl att vidta eventuella åtgärder och avstyrker därför här aktuella motionsyrkanden.

Social dumpning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om social dumpning med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 14 (S, V, MP).

Motionen

I kommittémotion 2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att utreda förekomsten av social dumpning. Ett stort antal kommuner har larmat om social dumpning, vilket anses ovärdigt Sverige och innebära sämre förutsättningar för människor att skapa sig ett självständigt liv.

Pågående arbete*Tidsbegränsat boende för vissa nyanlända invandrare – en ny lag om bosättning*

I februari 2026 beslutade regeringen om en lagrådsremiss i vilken det lämnas förslag till en ny lag om bosättning för vissa nyanlända invandrare som ska ersätta lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Förslagen syftar bl.a. till att öka kommunernas inflytande över mottagandet och till att förstärka incitamenten för nyanlända att aktivt bidra till sin integration.

Förslagen innebär vidare att kommunerna även i fortsättningen ska vara skyldiga att ta emot nyanlända efter anvisning och att fördelningen av anvisningar mellan kommunerna ska utgå från förutsättningarna för integration i kommunerna. Utöver de kriterier för fördelningen som gäller i dag, bl.a. arbetsmarknad och befolkningsstorlek, föreslås att även förutsättningarna på bostadsmarknaden och områden där utanförskapet är stort ska beaktas. Det föreslås att en kommuns önskemål om mottagandet under vissa förutsättningar ska tillgodoses vid fördelningen.

Vidare föreslås att en nyanländ som har tagits emot i en kommun efter anvisning ska ha rätt till boende under 36 månader och att kommunen ska ordna boende under den tiden. Det föreslås att rätten till boende ska kunna upphöra i förtid, bl.a. om den nyanlände inte är anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program och saknar godtagbara skäl för detta eller har fått sin anvisning till ett sådant program återkallad till följd av omständigheter som den nyanlände råder över. Det föreslås även följdändringar i andra lagar. Den nya lagen och följdändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Arbetet mot hemlöshet ska utvärderas och utvecklas

I juni 2025 publicerade regeringen ett pressmeddelande om arbete mot hemlöshet. Av pressmeddelandet framgår att det 2022 beslutades om en nationell hemlöshetsstrategi för att minska antalet personer som befinner sig i hemlöshet. Vidare framgår att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp strategin och lämna förslag på fortsatta åtgärder inom området, i syfte att säkerställa att fler människor får möjlighet till ett tryggt och varaktigt boende och att barnfamiljer inte riskerar att vräkas. Socialstyrelsen ska bl.a. se över om det finns behov av att ändra strategins innehåll och mål samt lämna förslag på nödvändiga förändringar. Myndigheten ska även undersöka hur regeringens arbete med stadigvarande boende till våldsutsatta kan stärkas och lämna förslag på hur vräkningar av barnfamiljer kan motverkas. Socialstyrelsen ska senast den 2 mars 2026 redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar pågående arbete om bl.a. en ny lag för bosättning. Utskottet vill avvakta de arbeten som pågår innan eventuella ytterligare åtgärder vidtas och avstyrker därför det aktuella motionsyrkandet.

Riksrevisionens rapport om generella statsbidrag som stabiliseringspolitiskt instrument

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och avstyrker motionsyrkandet.

Jämför reservation 15 (C).

Skrivelsen

I skrivelsen behandlar regeringen Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer som revisionen redovisar i rapporten Generella statsbidrag som stabiliseringspolitiskt instrument (RiR 2025:19). I rapporten granskar Riksrevisionen om regeringen utformade de tillfälligt höjda statsbidragen under covid-19-pandemin som stabiliseringspolitiskt instrument på ett effektivt sätt.

Riksrevisionens iakttagelser

Myndighetens övergripande slutsats är att konjunkturstöden kunde ha utformats mer effektivt som stabiliseringspolitiskt instrument. Riksrevisionen konstaterar att konjunkturstöden endast i begränsad omfattning omsattes i verksamhet i kommuner och regioner 2020. Eftersom skatteintäkterna ökade

starkt 2021 och 2022 fanns det enligt Riksrevisionen inte något behov av konjunkturstöd dessa år. Det är därför svårt att utvärdera effekterna av konjunkturstöden som stabiliseringspolitiskt instrument för den perioden. Riksrevisionen konstaterar vidare att kommuners och regioners beslut om skattesatser ofta grundas på långsiktiga överväganden och i regel inte påverkas av tillfälliga inkomstbortfall. Enligt Riksrevisionen kom konjunkturstöden för 2021, som beslutades efter förslag i budgetpropositionen för samma år, inte till kommunernas och regionernas kännedom i tid för att kunna beaktas i deras budget- och planeringsprocesser. Riksrevisionen framhåller att förutsättningarna för att en åtgärd ska få önskvärd effekt ökar om åtgärden aviseras med god framförhållning. Att konjunkturstöden syftade till att kompensera för minskade skatteintäkter uppfattades enligt Riksrevisionen framför allt inte av kommunerna. Riksrevisionen bedömer vidare att konjunkturstöden kraftigt översteg det stabiliseringspolitiska behovet. En överdimensionering av generella statsbidrag kan enligt myndigheten medföra risker, som att effektiviseringsarbeten skjuts upp, att kostnader ökar på ett sätt som inte är långsiktigt hållbart samt att de resurser som staten har utrymme att lägga på konjunkturstabiliserande åtgärder inte hamnar där de gör störst nytta. Riksrevisionen anser vidare att regeringens beslutsunderlag brustit i transparens, bl.a. när det gäller de förväntade effekterna av höjningarna och de faktorer som beaktats vid utformningen av stöden. Regeringens beräkningar avsåg vidare hela kommunsektorn och var inte uppdelade på kommuner och regioner.

Regeringens bedömning av Riksrevisionens skrivelse

Regeringen instämmer delvis i Riksrevisionens iakttagelser om dimensioneringen av konjunkturstöden. Besluten om konjunkturstöd fattades enligt regeringen under en period då bedömningarna av pandemins ekonomiska konsekvenser för kommunsektorn var förenade med stor osäkerhet, varför statsbidragen dimensionerades med målsättningen att säkra den ordinarie verksamheten och möjliggöra nödvändiga åtgärder för pandemihantering.

Regeringen anför att den värnar om en stram och transparent budgetprocess, där utgiftsökningar ställs mot varandra och prövas samlat mot ett på förhand fastställt ekonomiskt utrymme, som begränsas av utgiftstaket och målet för det offentliga finansiella sparandet. Inför varje budgetproposition görs en samlad bedömning av behovet av statsbidrag till kommuner och regioner, och utgiftsökningar avvägs mot andra åtgärder. Under pandemin bedömde regeringen situationen som så exceptionell att den lämnade flera extra propositioner med förslag till ändringar i statens budget.

I likhet med Riksrevisionen anser regeringen att det är viktigt att de faktorer som har beaktats vid framtagandet av ett förslag om nivå på de generella statsbidragen redovisas på ett transparent sätt. Målet för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner är att skapa goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner som bidrar till en effektiv

kommunal verksamhet med hög kvalitet. Enligt regeringen baseras förslaget om nivån på de generella statsbidragen på en samlad bedömning av den kommunala ekonomin, där skatteunderlagets utveckling är central. Även andra faktorer, som t.ex. demografi, pris- och löneutveckling samt behov inom de kommunala verksamheterna vägs in. Regeringen anför att den arbetar kontinuerligt med att utveckla metoder för analys och redovisning av hur förändringar av de generella statsbidragen samspelar med andra relevanta faktorer. Regeringen har också ambitionen att avisera höjningar av generella statsbidrag i god tid. I samband med överlämnandet av budgetpropositionen till riksdagen publiceras, i den utsträckning det är möjligt, information om hur kommande satsningar fördelas mellan kommuner respektive regioner. I likhet med Riksrevisionen anser regeringen att det är angeläget att beakta kommunernas och regionernas planeringsförutsättningar vid överväganden om höjningar av de generella statsbidragen för att ge kommunsektorn goda förutsättningar att använda medlen på ett sätt som bidrar till en effektiv verksamhet med hög kvalitet. I en krissituation, som under pandemin, kan dock bedömningar av utvecklingen vara osäkra och det kan enligt regeringen finnas skäl att snabbt vidta åtgärder. Vid flera tillfällen under pandemin lämnade regeringen därför förslag om konjunkturstöd i extra propositioner med förslag till ändringar i statens budget.

Regeringen delar delvis Riksrevisionens uppfattning att utvecklingen i kommuner respektive regioner bör redovisas var för sig. Den analys av resultat och kostnadsutveckling som presenteras separat för kommuner respektive regioner i budgetpropositioner bedöms vara ändamålsenlig. En framåtblickande och fördjupad analys fördelad på kommuner respektive regioner är enligt regeringen förenad med betydande osäkerheter och mycket resurskrävande. Till följd av den stora osäkerheten bedömer regeringen därför att en sådan analys inte är ändamålsenlig. Regeringen anför att den ständigt strävar efter att utforma ändamålsenliga åtgärder. Vid en kris överväger regeringen vid behov olika former av stabiliseringspolitiska instrument för att stötta kommuner och regioner.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser

I sin skrivelse om Riksrevisionens rapport framhåller regeringen att den i en kommande skrivelse om det finanspolitiska ramverket avser att utveckla de övergripande principerna för finanspolitisk konjunkturstabilisering, i syfte att öka förutsägbarheten i stabiliseringspolitiken, stärka dess genomslag och förbättra möjligheterna till uppföljning och utvärdering. Regeringen kommer att beakta Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer i det arbetet. I och med denna skrivelse anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Pågående arbete

Det finanspolitiska ramverket

I december 2025 överlämnade regeringen skrivelse 2025/26:75 Det finanspolitiska ramverket till riksdagen. I skrivelsen redovisar regeringen bl.a. ett avsnitt om principer för finanspolitisk konjunkturstabilisering. Skrivelsen behandlas i finansutskottets betänkande 2025/26:FiU14. I betänkandet välkomnade utskottet regeringens skrivelse och att den återigen innehåller principer för finanspolitisk konjunkturstabilisering. Med det föreslog utskottet att riksdagen skulle lägga skrivelsen till handlingarna. Ärendet debatterades den 19 februari 2026 och beslutades den 25 februari 2026. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Motionen

I kommittémotion 2025/26:3864 av Martin Ådahl m.fl. (C) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma till riksdagen med besked om hur Riksrevisionens rekommendationer ska omsättas i konkret handling. Motionärerna anser att skrivelsen är ett otillräckligt svar på Riksrevisionens kritik.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar Riksrevisionens granskning och anser liksom regeringen att den utgör ett värdefullt bidrag till analysen av träffsäkerheten och effekten av konjunkturstöden samt underlagen för besluten om stöd. Utskottet noterar att regeringen ständigt strävar efter att utforma ändamålsenliga åtgärder. Utskottet konstaterar också att skrivelsen om det finanspolitiska ramverket, som nyligen beslutats av riksdagen, återigen innehåller principer för finanspolitisk konjunkturstabilisering. Med det anförda föreslår utskottet att skrivelsen läggs till handlingarna och att motionsyrkandet avslås.

Reservationer

1. Det kommunalekonomiska utjämnningssystemet, punkt 1 (S, V)

av Joakim Sandell (S), Ingela Nylund Watz (S), Peder Björk (S), Patrik Lundqvist (S), Hanna Westerén (S) och Ilona Szatmári Waldau (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 6 och

2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 14 och

avslår motionerna

2025/26:607 av Lars Isacson m.fl. (S),

2025/26:665 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S) yrkande 1,

2025/26:706 av Malin Danielsson m.fl. (L),

2025/26:1285 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 1–4,

2025/26:1478 av Hanna Westerén (S),

2025/26:1786 av Boriana Åberg (M),

2025/26:2398 av Markus Wiechel (SD),

2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 2,

2025/26:3456 av Christian Carlsson (KD) och

2025/26:3617 av Joar Forssell (L).

Ställningstagande

Förutsättningarna för kommuner och regioner att tillhandahålla service och välfärd till sina invånare är i dag inte jämlika. Det kommunalekonomiska utjämnningssystemet uppfyller inte sitt mål om att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och regioner i landet att kunna tillhandahålla sina invånare likvärdig service, oberoende av kommuninvånarnas inkomster och andra strukturella förhållanden. System bör därför snarast reformeras i enlighet med utjämningskommitténs förslag.

2. Det kommunalekonomiska utjämningsystemet, punkt 1 (C)

av Martin Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 2 och avslår motionerna

2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 6,

2025/26:607 av Lars Isacsson m.fl. (S),

2025/26:665 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S) yrkande 1,

2025/26:706 av Malin Danielsson m.fl. (L),

2025/26:1285 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 1–4,

2025/26:1478 av Hanna Westerén (S),

2025/26:1786 av Borian Åberg (M),

2025/26:2398 av Markus Wiechel (SD),

2025/26:3456 av Christian Carlsson (KD),

2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 14 och

2025/26:3617 av Joar Forssell (L).

Ställningstagande

Det kommunalekonomiska utjämningsystemet är i dag inte byggt för att garantera en fördelning som ger jämlika förutsättningar för välfärdens kärna i alla delar av landet. Systemet behöver vara mer rättvist och det bör därför reformeras så att gleshet beaktas i mycket högre utsträckning än i dag.

3. Kommunsektorns långsiktiga finansiering, punkt 2 (S)

av Joakim Sandell (S), Ingela Nylund Watz (S), Peder Björk (S), Patrik Lundqvist (S) och Hanna Westerén (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3556 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 76,

2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 2, 6 och 13 samt

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 6 och

avslår motionerna

2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 3,
2025/26:916 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,
2025/26:928 av Serkan Köse (S),
2025/26:1422 av Åsa Karlsson och Helén Pettersson (båda S),
2025/26:2298 av Zara Leghissa m.fl. (S),
2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 3,
2025/26:3282 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 10,
2025/26:3481 av Patrik Karlson (L),
2025/26:3522 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 2,
2025/26:3582 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 124 och
2025/26:3584 av Mattias Vepsä m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Det ekonomiska läget och regeringens ovilja att prioritera välfärden slår hårt mot välfärdens verksamheter. Vi anser att staten måste ta sitt ansvar för finansieringen av välfärden och ge långsiktighet och goda planeringsförutsättningar till kommuner och regioner. Kommunsektorn måste ges tillräcklig statlig finansiering för att kunna bedriva sin verksamhet. Det bör därför införas en bottenplatta för välfärden där statsbidragen till kommuner och regioner räknas upp årligen med inflationen. En modell bör också utredas och konstrueras för att på ett tillfredsställande sätt värdesäkra statsbidragen i takt med kostnadsdrivande faktorer. Kommuner och regioner måste också ges bättre förutsättningar att klara välfärden i tider av kris eller djupa lågkonjunkturer. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag på en garantimodell så att välfärden är tryggad inför kommande kriser. Vidare kommer den gröna omställningen och nyindustrialiseringen att vara en viktig del för Sveriges framtida konkurrenskraft. För att det ska vara möjligt måste kommuner och regioner ges förutsättningar att klara den omställningen. Det offentliga bör därför skapa förutsättningar för det genom ett tillväxtpaket som ska stötta snabbväxande kommuner och se till att framtidens jobb hamnar i Sverige.

4. Kommunsektorns långsiktiga finansiering, punkt 2 (V)

av Ilona Szatmári Waldau (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 3 och

avslår motionerna

2025/26:916 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,
 2025/26:928 av Serkan Köse (S),
 2025/26:1422 av Åsa Karlsson och Helén Pettersson (båda S),
 2025/26:2298 av Zara Leghissa m.fl. (S),
 2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 3,
 2025/26:3282 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 10,
 2025/26:3481 av Patrik Karlson (L),
 2025/26:3522 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 2,
 2025/26:3556 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 76,
 2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 2, 6 och 13,
 2025/26:3582 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 124,
 2025/26:3584 av Mattias Vepsä m.fl. (S) yrkande 2 och
 2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 6.

Ställningstagande

Det finns i dag inget system i Sverige som säkerställer att resurserna till välfärden ska motsvara behoven. Kommunernas och regionernas kostnader ökar i regel varje år, dels på grund av den demografiska utvecklingen, dels i takt med pris- och löneökningarna. De generella statsbidragen är dock inte indexerade för att följa den automatiska kostnadsutvecklingen, vilket innebär att verksamheterna i kommunerna ständigt måste anpassas till det rådande kostnadsläget i stället för till medborgarnas behov. De generella statsbidragen bör därför indexeras utifrån förändrade priser och löner i kommunsektorn samt demografiska förändringar.

5. Kommunsektorns långsiktiga finansiering, punkt 2 (C)

av Martin Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 3 och
 avslår motionerna
 2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 3,
 2025/26:916 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,
 2025/26:928 av Serkan Köse (S),
 2025/26:1422 av Åsa Karlsson och Helén Pettersson (båda S),
 2025/26:2298 av Zara Leghissa m.fl. (S),
 2025/26:3282 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 10,

2025/26:3481 av Patrik Karlson (L),
2025/26:3522 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 2,
2025/26:3556 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 76,
2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 2, 6 och 13,
2025/26:3582 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 124,
2025/26:3584 av Mattias Vepsä m.fl. (S) yrkande 2 och
2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 6.

Ställningstagande

För att klara välfärdens finansiering på lång sikt behövs breda strukturreformer. Bland annat bör den kommunala fastighetsavgiften reformeras så att den får en annan regional profil än i dag eftersom nuvarande utformning missgynnar många landsbygdskommuner och deras förutsättningar att utvecklas. Lagstiftningen bör också ses över för att möjliggöra att fastighetsskatten tillfaller kommunernas budget direkt.

6. Kommunsektorns långsiktiga finansiering, punkt 2 (MP)

av Janine Alm Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3282 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 10 och
2025/26:3522 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 2 och
avslår motionerna
2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 3,
2025/26:916 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,
2025/26:928 av Serkan Köse (S),
2025/26:1422 av Åsa Karlsson och Helén Pettersson (båda S),
2025/26:2298 av Zara Leghissa m.fl. (S),
2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 3,
2025/26:3481 av Patrik Karlson (L),
2025/26:3556 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 76,
2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 2, 6 och 13,
2025/26:3582 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 124,
2025/26:3584 av Mattias Vepsä m.fl. (S) yrkande 2 och
2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 6.

Ställningstagande

Många av de kommuner och regioner som i dag berörs av den gröna omställningen med en snabb befolkningstillväxt står inför stora utmaningar. De tvingas att ta ett stort ansvar men också stora risker när samhällen omvandlas i snabb takt. Staten behöver därför vid större industriinvesteringar agera proaktivt genom statliga stöd och garantier för att stötta kommuner i arbetet med att utveckla infrastrukturen lokalt, och när det gäller den kommunala verksamheten som t.ex. bostadsbyggande och utbyggnad av skolor och andra kommunala anläggningar.

7. Riktade statsbidrag, punkt 3 (V)

av Ilona Szatmári Waldau (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 4 och
avslår motionerna

2025/26:1270 av Niklas Karlsson och Åsa Eriksson (båda S),
2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 47 och
2025/26:3697 av Patrik Karlson (L).

Ställningstagande

Riktade statsbidrag ger osäkra planeringsförutsättningar, försvårar ett effektivt resursutnyttjande och leder till höga administrativa kostnader. Regeringen har inlett ett arbete med att minska antalet riktade statsbidrag, men trots det fortsätter användningen att vara utbredd. Regeringen bör därför snarast se över vilka riktade statsbidrag till kommunsektorn som kan omvandlas till generella bidrag.

8. Riktade statsbidrag, punkt 3 (C)

av Martin Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 47 och
avslår motionerna
2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 4,
2025/26:1270 av Niklas Karlsson och Åsa Eriksson (båda S) och
2025/26:3697 av Patrik Karlson (L).

Ställningstagande

Varje kommun och region som vill ta del av riktade statsbidrag måste söka, administrera och återsrapportera dessa bidrag. I bästa fall innebär det att kommunerna måste lägga onödiga pengar på att administrera stöden. I värsta fall innebär det att kommuner med stora behov inte kan ta del av bidragen eftersom man saknar tid och resurser att administrera dem. Riktade statsbidrag bör därför omvandlas till generella bidrag så att pengarna går direkt till mindre kommuner utan en ansökan. I ett första steg bör kommuner med färre än 30 000 invånare undantas ansökningsprocesser och återsrapporteringskrav.

9. Aktörer och vinster inom välfärdens verksamheter, punkt 4 (S, MP)

av Joakim Sandell (S), Ingela Nylund Watz (S), Janine Alm Ericson (MP), Peder Björk (S), Patrik Lundqvist (S) och Hanna Westerén (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2025/26:3557 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 3,
2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 3, 4 och 11 samt
2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2 och
avslår motionerna
2025/26:171 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 9,
2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 1,
2025/26:1083 av Markus Kauppinen m.fl. (S) yrkande 3,
2025/26:1482 av Rose-Marie Carlsson m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,
2025/26:1807 av Aida Birinxhiku (S),
2025/26:2083 av Maria Stockhaus m.fl. (M),
2025/26:2777 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 35,
2025/26:2778 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 50 och
2025/26:3584 av Mattias Vepsä m.fl. (S) yrkande 4.

Ställningstagande

Privatiseringar och avregleringar har visat sig kosta stora pengar, öka ojämlikheten inom sjukvården och spä på segregationen inom skolan. Pengar som är avsedda för skolan används till lyxkonsumtion för ägarna eller flyttas ut ur landet. HVB-hem drivs av kriminella och används för att finansiera organiserad brottslighet. Denna vinstjakt hör inte hemma i svensk välfärd. Resurser som är avsatta för välfärden ska användas för att förbättra skolresultaten och ge våra äldre och sjuka en trygg omsorg och vård – inte till stora vinstuttag. En välfärdsutredning bör därför tillsättas för att se över hur den demokratiska kontrollen över välfärden kan återtas och hur läckaget av resurser därifrån kan stoppas. Utredningen bör se över hur andelen vinstdrivande verksamheter kan minska, hur vinststopp kan införas i förskolan, skolan och inom sfi, utveckla icke-vinstdrivande alternativ till de marknads- och valmodeller som införts inom den offentliga sektorn samt ta fram förslag på en ny lag för behovsstyrd etableringsrätt som kan ersätta lagen om valfrihet. Användningen av AI-teknologi bör också utökas för att bekämpa välfärdsbrottsligheten och en utredning bör tillsättas för att se över alla möjligheter att stoppa välfärdsbrottslighet.

10. Aktörer och vinster inom välfärdens verksamheter, punkt 4 (V)

av Ilona Sztatmári Waldau (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:171 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 9,

2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 1,

2025/26:2777 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 35 och

2025/26:2778 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 50 och

avslår motionerna

2025/26:1083 av Markus Kauppinen m.fl. (S) yrkande 3,

2025/26:1482 av Rose-Marie Carlsson m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2025/26:1807 av Aida Birinxhiku (S),

2025/26:2083 av Maria Stockhaus m.fl. (M),

2025/26:3557 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 3,

2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 3, 4 och 11,

2025/26:3584 av Mattias Vepsä m.fl. (S) yrkande 4 och

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

I dag kan vem som helst öppna en vårdcentral utan att regionerna som bär ansvaret kan protestera. Ekobrottsmyndigheten larmar om att de kriminella gängens största inkomstkälla inte längre är narkotika utan välfärdsbrott. Gängen finansieras därmed till stor del genom offentliga medel samtidigt som de har tillgång till känslig information. En extremt oroväckande utveckling. Det bör därför införas en tillfällig stopplag för nyetablering av företag i sektorerna vård, skola och omsorg för att på så sätt försäkra att inflödet av nya verksamheter startade av kriminella stoppas helt. Vinstdrivande kommersiella aktörer för välfärdstjänster som skola, sjukvård och äldreomsorg bör fasas ut genom att privata vinster i välfärden stoppas. Möjligheten att ta ut vinst ur välfärdens verksamheter bör avvecklas och det bör utvecklas alternativ till de marknads- och valmodeller som införts inom den offentliga sektorn. Genom dessa kraftfulla reformer ska välfärden avkriminaliseras.

11. Idéburna aktörer inom välfärdens verksamheter, punkt 7 (S, MP)

av Joakim Sandell (S), Ingela Nylund Watz (S), Janine Alm Ericson (MP), Peder Björk (S), Patrik Lundqvist (S) och Hanna Westerén (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 5 och

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 44 och avslår motionerna

2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 5 och

2025/26:3769 av Lina Nordquist och Malin Danielsson (båda L).

Ställningstagande

Jämfört med de flesta andra länder i Norden och Europa är de idéburna aktörernas andel av välfärdssektorn liten i Sverige. De senaste decenniernas ökning av andelen välfärdstjänster som utförs av externa leverantörer har i huvudsak skett i form av kommersiella aktörer medan de idéburnas andel förblivit låg. För att främja ett ökat idéburet deltagande i välfärden genomförde den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen nya regler som innebär att idéburna organisationer som bedriver offentligt finansierad välfärdsverksamhet ska kunna registrera sig i ett särskilt register. Samtidigt gavs upphandlande myndigheter möjlighet att reservera rätten att delta i upphandlingar av vissa välfärdstjänster till idéburna organisationer. Kommuner och regioner kommer

därmed i större utsträckning än tidigare att kunna dra nytta av de idéburna organisationernas kompetens, erfarenhet och andra resurser. Regeringen bör fortsätta att främja de idéburna aktörernas roll i svensk välfärd.

12. Idéburna aktörer inom välfärdens verksamheter, punkt 7 (V)

av Ilona Szatmári Waldau (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 5 och avslår motionerna

2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 5,

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 44 och

2025/26:3769 av Lina Nordquist och Malin Danielsson (båda L).

Ställningstagande

Välfärden ska vara fri från vinstintresse. Jag är i grunden kritisk till lagen om valfrihet (LOV) och ser det som rimligt att försöka mildra vissa av de negativa effekter som systemet ger upphov till. Ett sådant sätt är att underlätta för idéburna aktörer att delta i upphandlingar. I samband med att den nya lagen infördes valde riksdagen att inte följa utredningens förslag om att de grundläggande principer som följer av EU-fördraget inte gäller för valfrihetssystem som saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse. Regeringen bör därför återkomma med en närmare juridisk analys om möjligheterna till undantag i LOV.

13. Kompetensförsörjning och kunskapsspridning inom kommunsektorn, punkt 8 (S)

av Joakim Sandell (S), Ingela Nylund Watz (S), Peder Björk (S), Patrik Lundqvist (S) och Hanna Westerén (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 7 och 8 samt avslår motionerna
2025/26:665 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S) yrkande 2,
2025/26:1288 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och
2025/26:1719 av Jan Ericson (M).

Ställningstagande

Många kommuner kämpar med otillräckliga resurser, svårigheter att finna personal med rätt kompetens samt utmaningen i att hantera de specialkompetenser som varje kommun behöver för att klara sina åtaganden. För att stödja de kommuner som inte har möjligheten att själva eller i samverkan med andra leverera åtaganden bör ett kompetenscentrum införas som kan erbjuda mindre kommuner möjlighet att avropa specialkompetens och ge goda exempel från andra kommuner. Utökade resurser liksom olika insatser bör också prioriteras för att säkra kommunernas kompetensförsörjning.

14. Social dumpning, punkt 10 (S, V, MP)

av Joakim Sandell (S), Ingela Nylund Watz (S), Janine Alm Ericson (MP), Peder Björk (S), Patrik Lundqvist (S), Hanna Westerén (S) och Ilona Szatmári Waldau (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 12.

Ställningstagande

Ett stort antal kommuner har larmat om förekomsten av social dumpning och rapporter från Statskontoret och länsstyrelserna belägger detta. Det är ovärdigt Sverige och innebär sämre förutsättningar för människor att skapa sig ett självständigt liv. Den socialdemokratiskt ledda regeringen tillsatte en utredning som fick i uppdrag att föreslå åtgärder för att motverka social dumpning. Den utredningen lades ned av Sverigedemokraterna och regeringen som aktivt motarbetar åtgärder för att förhindra social dumpning. Regeringens arbete på området är otillräckligt. En ny utredning om social dumpning bör därför tillsättas.

15. Skrivelsen, punkt 11 (C)

av Martin Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3864 av Martin Ådahl m.fl. (C) och
lägger skrivelse 2025/26:51 till handlingarna.

Ställningstagande

Rapporten bekräftar en bild av en struktur i den statliga styrningen som brister i långsiktighet, transparens och respekt för kommunsektorns olika förutsättningar. Riksrevisionens slutsatser är allvarliga och regeringens skrivelse är ett otillräckligt svar på denna kritik. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med besked om hur Riksrevisionens rekommendationer ska omsättas i konkret handling.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2025/26:51 Riksrevisionens rapport om generella statsbidrag som stabiliseringspolitiskt instrument.

Följdmotionen

2025/26:3864 av Martin Ådahl m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rekommendationerna i Riksrevisionens rapport ska bli konkreta åtgärder och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2025/26

2025/26:44 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur man kan reglera utformningen av kommuners budgetar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:171 av Nadja Awad m.fl. (V):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att stoppa privata vinster i välfärden och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör avskaffa möjligheten att ta ut vinst ur välfärdens verksamheter och utveckla alternativ till de marknads- och valmodeller som införts inom offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de generella statsbidragen till kommuner och regioner bör indexeras utifrån förändrade priser och löner i kommunsektorn samt demografiska förändringar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över vilka riktade statsbidrag till kommunsektorn som kan omvandlas till generella statsbidrag och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en närmare juridisk analys beträffande möjligheterna till undantag i lagen om valfrihetssystem (LOV) och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med utjämningskommitténs förslag och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:607 av Lars Isacsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka utjämnningssystemet för att bättre kompensera för de ökade kostnader som följer av gleshet och socioekonomiska utmaningar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:665 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en mer jämlik fördelning av resurser till kommunerna för att främja likvärdig välfärd i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur bemanningen i välfärden kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:706 av Malin Danielsson m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Stockholms tillväxt och det kommunala inkomst- och utjämnningssystemet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:916 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att minska kommunernas risker i den gröna omställningen genom införandet av gröna krediter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga införandet av ett kommunkliv för att säkerställa att den kommunala nivån inte blir en flaskhals i den gröna omställningen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:917 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheten till förändrade avskrivningsregler, lex Malmfälten, med anledning av den unika samhällsomvandlingen i Gällivare och Kiruna till följd av LKAB:s gruvbrytning och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:928 av Serkan Köse (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska överväga en modell för ett särskilt tillväxtstöd för kommuner som upplever snabb befolkningstillväxt och stora infrastrukturetableringar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:1083 av Markus Kauppinen m.fl. (S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återta demokratisk kontroll över samhällsviktig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1270 av Niklas Karlsson och Åsa Eriksson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta en statsbidragsprincip och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1285 av Josefín Malmqvist m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en ny översyn av skatteutjämningsystemet i syfte att utjämna kommuners förutsättningar och inte utfall och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den nya översynen bör syfta till att inte ställa kommuner och regioner mot varandra utan i stället låta staten fullt ut kompensera de kommuner som behöver kompenseras för olika förutsättningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och eventuellt möjliggöra för staten att dra in utjämningsbidrag till kommuner som inte själva tar ansvar för sin ekonomi, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en ny översyn av skatteutjämningsystemet som uppmuntrar kommuner att föra en politik som leder till fler jobb och lägre bidragsberoende samt om att ökad tillväxt inte ska straffas av det kommunala utjämningsystemet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1288 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheten att bygga en nationell bank av förebilder och framgångsprojekt för att förenkla möjligheten att utbyta funktionella lösningar och kompetenshöjande insatser inom kommuner och regioner och därmed stå bättre rustade för framtida utmaningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:1422 av Åsa Karlsson och Helén Pettersson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de generella statsbidragen borde indexeras och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1478 av Hanna Westerén (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att Region Gotland med sitt öläge ska kunna ha en hållbar finansiering av välfärdens behov och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1482 av Rose-Marie Carlsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att skattepengar avsedda för välfärd ska gå till välfärd, inte privata vinster, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att utvärdera och utveckla alternativ till de marknads- och valmodeller som blivit norm inom offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1719 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka kommuners och regioners alltmer omfattande utköp av medarbetare och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1786 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över det kommunala utjämningssystemet från grunden och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1802 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av tydlighet kring taxor och avgifter och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1807 av Aida Birinxhiku (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna för användningen av artificiell intelligens (AI) som verktyg i arbetet mot välfärdsbrottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1847 av Robert Olesen och Monica Haider (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn behöver göras angående statens ansvar för utvecklingen av vårdfastigheter och de nu gällande avskrivningsreglerna för vårdfastigheter för att möjliggöra

längre avskrivningstider som bättre speglar byggnadernas faktiska livslängd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:2083 av Maria Stockhaus m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att villkoren för fristående/privata aktörer inom välfärdsområdet är likvärdiga med de villkor som offentligt drivna verksamheter har och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2145 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ställa krav på kommunerna att redovisa mer tydligt i årsredovisningen hur utgifterna har fördelats mellan den lagstadgade verksamheten och den frivilliga verksamheten i kommunen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2152 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i möjligaste mån göra efterhandsdebitering av tillsynsavgifter till huvudregel hos myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsynsmyndigheterna än mer bör se över möjligheten till en ökad användning av egenkontroll för företagen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2298 av Zara Leghissa m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur man skulle kunna konstruera en modell för att på ett tillfredsställande sätt värdesäkra statsbidragen i takt med kostnadsdrivande faktorer och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2398 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en reformering av det kommunala utjämningssystemet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2777 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med förslag om en treårig stopplag för nyetablering av företag i sektorerna vård, skola och omsorg i syfte att städa ut kriminella verksamheter och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2778 av Nadja Awad m.fl. (V):

50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att avkriminalisera välfärden enligt beskrivningen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett rättvisare utjämningsssystem och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fastighetsavgiften bör reformeras så att den får en annan regional profil och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla riktade statsbidrag bör omvandlas till generella statsbidrag, utan ansökningsprocess och återrapporteringskrav, inledningsvis för kommuner med färre än 30 000 invånare och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3282 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statliga stöd och garantier för kommuner som möjliggör stora industrietableringar genom stora bostads- och infrastrukturinvesteringar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3456 av Christian Carlsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett rättvisare skatteutjämningsssystem som främjar tillväxt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3481 av Patrik Karlson (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att inrätta fler kommunaliserade skattebaser så att en större del av den statliga skatteandelen tillfaller kommuner i syfte att minska deras beroende av statliga stöd och kommunal skatteutjämning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3522 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om indexering av statsbidragen till kommunsektorn och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3556 av Peter Hultqvist m.fl. (S):

76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge kommunerna rätt förutsättningar för att rusta sin beredskap och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3557 av Mikael Damberg m.fl. (S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka användningen av AI-teknologi och ny teknologi för att bekämpa välfärdsbrotten och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3560 av Mikael Damberg m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att indexera de generella statsbidragen enligt juni-KPI och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur andelen vinstdrivande verksamheter ska minska kraftigt och hur vinststopp kan införas i förskola, skola och sfi samt om att utveckla icke-vinstdrivande alternativ till de marknads- och valmodeller som införts inom offentlig sektor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en bred välfärdsutredning för att ta fram konkreta förslag på hur den demokratiska kontrollen ska återtas och läckaget av resurser kan stoppas samt om att ta fram förslag på en ny lag för behovsstyrd etableringsrätt som kan ersätta lagen om valfrihetssystem och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla möjligheterna till samverkan mellan idéburna organisationer och kommuner, regioner och statliga myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på en garantimodell för kommunala intäkter vid djupa konjunkturnedgångar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett kompetenscentrum för specialkompetens som kan avropas av kommunerna vid behov och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningar på kompetensutveckling för att säkra kompetensförsörjningen inom välfärdsområdet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ser över alla möjligheter att stoppa välfärdsbrottsligheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som kan föreslå åtgärder för att motverka social dumpning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett tillväxtpaket för snabbväxande kommuner vid nyindustrialisering med statliga krediter till kommunerna vid stora industrietableringar och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett uppdaterat, mer utjämnande utjämnningssystem för en mer likvärdig service och välfärd i hela landet baserat på Utjämningskommitténs förslag och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3582 av Rickard Nordin m.fl. (C):

124. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra lagstiftning för att möjliggöra att fastighetsskatten tillfaller kommunens budget direkt i syfte att skapa större förutsägbarhet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3584 av Mattias Vepsä m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka statens medfinansiering av välfärden och om återtagande av kontroll över välfärden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort fri etableringsrätt inom skattefinansierade verksamheter och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3586 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete behöver följas upp för att säkerställa att alla kommuner ges tillräcklig statlig finansiering för att klara uppdraget och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3617 av Joar Forssell (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och hantera urbana problem och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja idéburen välfärd och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3697 av Patrik Karlson (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera en reform som på sikt omvandlar riktade statsbidrag till generella statsbidrag och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3769 av Lina Nordquist och Malin Danielsson (båda L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn behövs för att ge idéburna verksamheter goda förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.